

Mateřské centrum a jeho význam pro ženu na rodičovské dovolené

Petra Matůšů

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra MATUŠŮ**

Osobní číslo: **H09122**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Mateřské centrum a jeho význam pro ženu na
rodičovské dovolené**

Zásady pro vypracování:

Analýza literárních pramenů a zpracování teoretických východisek

Příprava výzkumu, výběr a charakteristika výzkumného souboru

Provedení výzkumu

Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu

Přijetí odpovídajících závěrů

Doporučení pro praxi

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

VODÁKOVÁ, A.; VODÁKOVÁ, O. Rod ženský. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-18-0

KOLÍNSKÁ, R. Mateřská centra. Praha: Pražské matky, 1995. ISBN 80-901864-0-8

MATĚJČEK, Z. Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte. Praha: Grada, 2005 ISBN 80-247-0870-1

SOBOTKOVÁ, I. Psychologie rodiny. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-717-8559-8

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Helena Řeháčková
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

4. května 2012

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 4.5.2012

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Moje bakalářská práce na téma: Mateřské centrum a jeho význam pro ženu na rodičovské dovolené se zabývá zejména přínosem mateřských center pro ženy.

V teoretické části popisuji jednotlivé role ženy ve společnosti v období péče o dítě, pokračuji procesem socializace, kde popisuji úlohu rodiny ve společnosti a dotýkám se také problematiky sociálních skupin. Poslední kapitola teoretické části je věnována mateřským centrům. Praktická část je zaměřena na společné znaky žen, které mateřská centra vyhledávají a zkoumá uspokojování jejich jednotlivých potřeb v těchto zařízeních.

Klíčová slova: žena, mateřská dovolená, socializace, mateřské centrum

ABSTRACT

My bachelor thesis: Maternity center and its importance for a woman on maternity leave benefit is primarily engaged in importance of nursery centers for women.

In the theoretical part I describe the different roles of women in society during the time of childcare, then I continue by process of socialization, where I describe the role of the family in society and also a problems of social groups. The last chapter of the theoretical part is devoted to a maternity centers. The practical part is focused on common characteristics of women, which visit maternity centers and examines the satisfaction of their individual needs in these facilities.

Keywords: women, maternity leave, socialization, maternity center

Poděkování

Ráda bych vyjádřila poděkování Mgr. Heleně Řeháčkové za odborné vedení mé práce, za cenné rady a trpělivost.

Dále děkuji celé své široké rodině a přátelům, jež mi byli v dobách studia oporou.

Poděkování patří také všem maminkám, které se mnou s velikou ochotou spolupracovaly při realizaci výzkumu.

MOTTO: MODLITBA ZA VNITŘNÍ MÍR

Bože, dej mi vyrovnanost,

abych přijal to, co změnit nemohu,

odvahu, abych změnil to, co změnit mohu,

a moudrost, abych to dokázal rozlišit.

Reinhold Niebuhr

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ŽENA A JEJÍ ROLE VE SPOLEČNOSTI	12
1.1 ŽENA V ROLI MANŽELKY	13
1.1.1 Manželství	14
1.1.1.1 Problematika rozvodů	14
1.2 ŽENA V ROLI MATKY	15
1.2.1 Mateřství	17
1.2.2 Mateřská a rodičovská dovolená	18
1.2.2.1 Čas na mateřské dovolené	18
1.2.2.2 Muži na mateřské dovolené	18
1.2.2.3 Peněžité pomoc v mateřství	19
1.2.2.4 Rodičovský příspěvek	19
2 SOCIALIZACE	20
2.1 RODINA	21
2.1.1 Složení rodiny	22
2.1.2 Výchova v rodině	22
2.2 SPOLEČNOST	24
2.2.1 Sociální skupina	25
3 MATEŘSKÁ CENTRA	26
3.1 ROLE MATEŘSKÝCH CENTER VE SPOLEČNOSTI	26
3.2 JAK MATEŘSKÁ CENTRA FUNGUJÍ	26
3.3 ÚSKALÍ SKUPINOVÉHO SDRUŽOVÁNÍ - KONFLIKTY V MC	27
3.3.1 Desatero přikázání MC dle Rut Kolínské (1995)	28
3.4 SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER	28
3.4.1 Hlavní úkoly Sítě MC	28
3.4.2 Garance Sítě MC	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY	31
4.1 CÍLE PRAKTICKÉ ČÁSTI	31
4.2 HYPOTÉZY KE STATISTICKÉMU ZPRACOVÁNÍ	31
5 METODIKA PRÁCE	33
5.1 ÚVOD DO VÝZKUMU, PŘÍPRAVA VÝZKUMU	33
5.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU, REALIZACE VÝZKUMU	33
5.3 METODA PRÁCE	34
5.3.1 Formy položek v dotazníku	34
5.3.2 Zpracování získaných dat	35

6	VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	36
6.1	VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	36
6.2	ZKOUMÁNÍ CÍLŮ A STATISTICKÉ ZPRACOVÁNÍ HYPOTÉZ	44
6.3	SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	49
6.4	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	51
	ZÁVĚR	52
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	53
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	55
	SEZNAM OBRÁZKŮ	56
	SEZNAM TABULEK.....	57
	SEZNAM PŘÍLOH.....	58

ÚVOD

Ženy jako matky mají ve společnosti velmi významnou roli, a proto by jim měla být věnována náležitá pozornost. Zpočátku mateřského období je žena zaměstnaná téměř výhradně péčí o narozené dítě. Později, když se dítě postupně osamostatňuje a není již tolik na matce závislé, hledají ženy ve svém okolí možnosti k navázání společenských styků. Setkávání s druhými umožňuje matkám vyjít z izolace, ve které se mohou velmi snadno pod vlivem jednostranných povinností okolo péče o dítě ocitnout. Problematika volného času žen na mateřské dovolené byla pro mne v poslední době aktuálním tématem k přemýšlení a vlastními zkušenostmi se založením a fungováním klubu maminek v našem městě jsem byla inspirována k napsání této práce, jež se týká významu mateřských center pro ženy.

V teoretické části práce se zabývám v první kapitole nejprve ženou a její rolí manželky a matky, manželstvím a krátce také problematikou rozvodů. Žena může být dobrou matkou, pokud je spokojena v manželství nebo v partnerském vztahu. Na druhou stranu ale také platí, že spokojenost v roli matky, která úzce souvisí s uspokojivými společenskými vztahy, ovlivňuje partnerský život. Popisuji čas na mateřské dovolené, který se v dnešní době týká také mužů, protože mohou převzít péči o dítě v období rodičovské dovolené. Vzhledem k vyššímu profesnímu uplatnění žen dnes tato varianta bývá využívána. Ve druhé kapitole se zabývám procesem socializace a zdůrazňuji úkol rodiny jako základního prvku tohoto procesu. Popisuji význam výchovy v rodině pro celou společnost.

Třetí kapitola je určena mateřským centrům a jejich funkci ve společnosti. V těchto zařízeních matky vytváří společenství, ve kterém nacházejí vzájemné porozumění, pomáhají si, je jim spolu dobře, učí se novým věcem a rozvíjí se jejich osobnost.

V praktické části práce zkoumám matky na mateřské dovolené, které se pravidelně účastní společného setkávání v klubech maminek v okolí Zlína. Zajímá mne míra aktivního zapojení matek v činnosti celkem 15 klubů maminek, které sdružuje Centrum pro rodinu Vizovice o.s. Dále zjišťuji, jaké potřeby v těchto zařízeních nejčastěji ženy uspokojují a jejich společné znaky. Na základě zjištěných skutečností po zpracování výsledků dotazníkového šetření vyvodím příslušné závěry z tohoto výzkumu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ŽENA A JEJÍ ROLE VE SPOLEČNOSTI

U žen je velmi ceněna jejich krása. Atraktivitu je možno vymezit jako přitažlivost nebo jako ocenění druhé soby. Atraktivita má podobu *fyzickou*, která zahrnuje zevnějšek, vzhled a podobu *osobní*, do které patří názory, přesvědčení, postoje, osobnostní rysy, vlastnosti, zájmy i postavení ve společnosti (Novák, Kudláčková, 2006).

Ženy byly stvořeny, aby dokázaly milovat, ale také aby byly milovány. Moderní žena by měla být podle soudobých představ taková, která přijala svou ženskou roli se vším, co nového jí do života přináší. Podle psycholožky Aleny Mellanové (In Špatenková, 2006) by žena, která je se svým ženstvím dostatečně identifikována, měla umět vyhovět následujícím požadavkům:

- Být převážně spokojená se vzhledem a funkcí svého těla, které jí bylo díky genetické předurčenosti dáno.
- Přijímat všechny prožitky, které jí její tělo přináší a zvládat je bez pocitů ukřivděnosti (menstruační potíže, těhotenské problémy, porodní a poporodní bolesti, choroby ženských orgánů apod.).
- Osvojovat si a zvládat většinu sociálních rolí osobního života a naplňovat je bez větších problémů a krizí, jež by nepříznivě ovlivňovaly její psychiku.
- Vytvářet harmonické vztahy, které souvisejí s jednotlivými rolemi ženského života (vztah k partnerovi, dětem, širší rodině a ostatním lidem).
- Mít silnou touhu po reprodukci
- Těšit se péčí o narozené děti, být schopná rozeznat a uspokojovat jejich potřeby a cítit se zodpovědná za jejich výchovu až do doby jejich citové a ekonomické nezávislosti.

Proces identifikace s ženstvím je celoživotním procesem – všechno má svůj správný čas. Je dobré umět si uvědomit své cíle a umět přijmout výzvu.

Ženy jsou dokonalejší než muži ve sféře propojování pojmů. Dokážou snadněji kombinovat emoce z pravé hemisféry s logickým myšlením z hemisféry levé, což zlepšuje předpoklady jak pro výřečnost, tak i pro paměť. Charakterizuje je dostatek citu a intuice.

Ženy pláčou častěji než muži a za své slzy se obvykle nestydí. Jsou častěji nemocné než muži, ale dožívají se vyššího věku (Novák, Kudláčková, 2006).

„Moderní žena by především měla být sama sebou, měla by být zdravě sebevědomá, mít k sobě pozitivní vztah a akceptovat se – ať už je jakákoliv.“ (Špatenková 2006, s. 11)

1.1 Žena v roli manželky

V 19. století se od role manželky očekávala především slušnost, jemnost, přívětivost, rození dětí a jejich výchova, služby manželům v umění dobré kuchařky a hospodyňky. Ženy potlačovaly svou intelektuální stránku, aby těmto požadavkům vyhověly. Společnost si vynucovala, aby si muži nebrali za ženy intelektuálky. Jen ty nejodvážnější a nejdobrodružnější se odvážily pokračovat ve vyšším vzdělání. Dnes mají ženy svobodu volby povolání a součást sociální etiky pro muže i pro ženy tvoří vzdělání (Satirová, 2006).

Role manželky je v určitém ohledu důležitější než role matky. U ženy, která upřednostní děti před svým manželem, se dá předpokládat, že bude mít muže, jež se bude cítit odstrčený a nespokojený. Taková žena brzy ztratí ve svém muži přítele a milence.

Manžel, kterého sužuje přesvědčení, že nezaujímá v životě ženy nejdůležitější místo, není schopen dostatečně dobře vychovávat děti. Pokud žena chápe, že jejím údělem je být v první řadě manželkou a teprve potom matkou, obohacuje tím nejen sama sebe, ale i život svého manžela a jejich dětí. Žena by měla svého muže přijímat jako celistvou bytost v jeho jedinečnosti a akceptovat ho. Měla by se zaměřit především na dobré stránky svého muže, popř. je s láskou posilovat, k čemuž patří i umění vyjádření obdivu a spokojenosti s jeho schopnostmi. Měla by být svému muži morální oporou a příjemnou společnicí. Je téměř nemožné, aby muž cítil něhu k ženě, která ho neustále kritizuje nebo je s ním nespokojená a chce ho změnit (Van Peltová, 2000).

1.1.1 Manželství

Mucha (2009, s.151) definuje manželství jako sociálně akceptovaný a posvěcený sexuální svazek mezi dvěma dospělými jedinci.

Křesťanství chápe vztah muže a ženy v manželství jako jedinečný, výlučný až osudový. Muž a žena se sobě navzájem odevzdávají a přijímají, a to ve všech oblastech lidského života. Jdou životem jako pevná dvojice v dobrém i ve zlém, jeden druhému poskytují oporu, plodí potomky. Sexualita se v židovsko – křesťanské tradici považuje za dar od Boha a poskytuje životní radost a štěstí. Při vzájemném porozumění a dostatečné odpovědnosti jsou něžnost a sexualita vyjadřovacími prostředky lásky. Pohlavní styk naplňuje člověk štěstím tam, kde je začleněn do osobního života a stává se zároveň osobním odevzdáním a přijetím. Podstatu křesťansky prožívané sexuality nevytváří náhodná známost a oddání se vášni, nýbrž závazná připravenost spolehnout se na sebe navzájem a darovat si lásku ve vzájemné pozornosti (Venglářová, 2008).

Dle Edwarda Westermarcka je manželství relativně trvalé soužití muže a ženy, které se neomezuje na soulož a udržuje se rovněž po narození dítěte. Dnešní manželství se opírá o představu lásky, která je založena na citu. Předpokládá se, že rozhodnutí ke sňatku předchází vzájemná osobní přitažlivost a kompatibilita obou partnerů, která vede ke vzniku oboustranného citu. Romantická láska jako podmínka manželství je v naší kultuře považována za přirozenou součást lidské existence. Rozpad manželství představuje pro obě strany výraznou emocionální zátěž (Mucha, 2009).

1.1.1.1 *Problematika rozvodů*

K negativním rysům naší společnosti patří vysoká úroveň rozvodovosti. Neblahým důsledkem vysoké rozvodovosti je vznik neúplných rodin, neboť rozvody manželství s dětmi představují skoro tři čtvrtiny z celkového počtu rozvedených manželství. Až do přijetí občanského zákoníku z roku 1919 byla možnost rozvodu v českých zemích velmi omezena a pro katolíky nepřipadala vůbec v úvahu. Na přelomu osmdesátých a devadesátých let 20. století byla v českých zemích rozvedena každá dvanáctá žena ve věku 35 až 50 let (Vodáková A., Vodáková O., 2003).

Šmolka (2009, s.114) nazývá složitý psychický proces vyrovnávání se s rozpadem manželství „psychorozvodem“ a popisuje jeho jednotlivé fáze:

- **Popření** – neschopnost přijmout skutečnost, že druhý partner se chce opravdu rozvést, že to myslí vážně. V této fázi se dají mnohdy vztahy ještě zachránit.
- **Zoufalství** - uvědomění si ohrožující skutečnost rozvodu, která vede ke zhroucení životních jistot a může vyústit v krizi.
- **Zloba** – destruktivní pocit v jehož zaujetí hledá dotčený partner často chybu u druhého.
- **Druhá adolescence** – touha začít si znovu užívat naplno života, často nerozumným způsobem, ve snaze dokázat druhému svoji hodnotu.
- **Vyrovnaní** – smíření se s nezvratnou realitou.

„Tradiční párový vztah je v troskách. Avšak z popela životního svazku, který není rezistentní vůči krizím, povstává nová lepší dvojice.“ (Fellnerová 1997, s.66)

Manžely dokáže spojit společná práce. Průzkumy zaměřené na partnerskou soudržnost dokládají, že společné profesionální zájmy dokážou dvojici stmelit více než pouhé city. Pracovní cíl je osvěžením a obohacením pro vztah. Princip společné práce je odborníky považován za model řešení partnerských krizí. Páry tvořící profesní tandem se rozcházejí méně často než dvojice, v nichž má každý partner jiné povolání (Fellnerová, 1997).

1.2 Žena v roli matky

Těhotenstvím a následně narozením dítěte dochází u ženy k výrazné změně, která pro ni mnohdy nemusí být jednoduchá. Stává se matkou a zároveň ženou v domácnosti. Dny, které nyní tráví doma pro ni mohou být nudné a depresivní. Je to jiné než spolupráce, na kterou byla zvyklá v zaměstnání. Někdy se mění i tělesný stav matky. Porod může odčerpat mnohem více energie, než je žena schopná si představit. Je častým jevem, že se žena cítí fyzicky i psychicky na dně. Péči o dítě může zpočátku žena zvládat s velkým nadšením, později ji však mohou tyto každodenní rutinní povinnosti vyčerpávat.

Žena potřebuje v období, kdy se stává matkou, něžnou a chápající podporu svého manžela. Potřebuje se naučit vyvážit roli matky a ženy, neboť příchod dítěte nutně změní vztah mezi oběma manželi. Neměla by tedy zapomínat na jeho potřeby, být k němu nadále pozorná, respektovat ho, a tím pomáhat udržet pocit jistoty v jejich vztahu (Van Peltová, 2000).

„Dr. William Glasser poukazuje na to, že po celý život potřebujeme vědět, že se o nás někdo zajímá. Pokud tomu tak není, ztrácíme kontakt s realitou a můžeme onemocnět nebo dokonce zemřít.“ (Van Peltová, 2000, s. 209)

První emocionální vztah, který dítě navazuje se svojí matkou, je základem jeho emocionálních vztahů k dalším lidem. Jestliže je jeho emocionální vztah s matkou v pořádku a cítí se bezpečně, a pokud jsou v plné míře uspokojovány jeho potřeby, vyzraje v harmonickou osobnost a získá potřebné sebevědomí, které bude uplatňovat ve svých životních zápasech.

Dítě potřebuje mít jistotu, že matčiným slovům může věřit. Tím se učí akceptovat matku jako autoritu. Matka musí být autoritou. Měla by dítě naučit přizpůsobit se. Nezbytnou vlastností ve výchově je matčina důslednost. Nedůslednost způsobuje zmatek a paniku. Je lepší se ve výchově důsledně mýlit, než mít pravdu a nebýt důsledný. Matka je odpovědná též za výchovu v sociální oblasti. Musí dítě formovat tak, aby chápalo, že na světě není jen pro uspokojování svých potřeb, ale že má své nadání, schopnosti a talent využít pro celou společnost. Pokud ovšem matka vypěstuje v dítěti zdravé sebevědomí, nemusí mít obavy o jeho adekvátní sociální začlenění. Prvních pět až šest let v životě dítěte je pro jeho vývoj a emocionální stabilitu nejdůležitějších.

Odborníci matkám nedoporučují nastupovat do zaměstnání dříve než v pátém měsíci života dítěte. Do této doby si dítě utváří své vazby na matku a zvyká si na pravidelnost. Někteří odborníci se drží názoru, že v zájmu emocionální jistoty a zdravého tělesného vývoje by matky neměly nastupovat do zaměstnání, pokud dítě nedovršilo tři let (Van Peltová, 2000).

1.2.1 Mateřství

Žena je spojována především se svojí jedinečnou a nezastupitelnou rolí matky. V České republice se do počátku 90. let rodily první děti ženám záhy po uzavření manželství. Byl preferován model rodiny se dvěma dětmi, mezi nimiž byl malý věkový rozestup. Ve své podstatě šlo o záměrné časování porodů do nejvhodnějšího období, daného sociální politikou státu a plnou zaměstnaností žen.

Politické a ekonomické změny v 90. letech zapříčinily výrazný pokles plodnosti. Zpochybňování efektivnosti sociální a rodinné politiky, růst nezaměstnanosti, omezené finanční prostředky, inflace, změny na pracovním trhu spolu s otevřením nových možností seberealizace mladých lidí výrazně ovlivnily osobní rozhodování uzavřít sňatek a mít či nemít děti. Úroveň plodnosti tak v České republice klesla, ženy začaly posouvat narození dětí do vyššího věku a stále více dětí se začalo rodit v neformálních svazcích (Vodáková A., Vodáková O., 2003).

Mateřství přináší nový, většinou radostný vztah mezi matkou a dítětem a poskytuje novou dimenzi ve vztahu k partnerovi. Mateřství taktéž umožňuje navázání nových přátelství s jinými matkami a rodinami, jež mají malé děti. Pro některé ženy může být mateřství výzvou k sebevyjádření a osobnímu rozvoji. Dodává jim pocit osobní hodnoty a smysluplnosti života. Mateřství je výzva. Dává příležitost ženě k poznání sebe i druhých, což by bez dítěte nebylo možné (Sobotková, 2001).

Sobotková (2001, s.112-113) dále poukazuje na každým rokem se zvyšující počet starších matek (tento termín označuje ženu rodící po dosažení 35 let). Ženy, které odkládají mateřství, mají obvykle vyšší vzdělání, žijí a pracují ve městě, upřednostňují budování kariéry. Ženy zaměstnané v oblasti školství, výzkumu, či vědy mají obtížné rozhodování, kdy mít děti, především v těch případech, kdy jsou přestávky v kariéře považovány za brzdění profesního rozvoje.

1.2.2 Mateřská a rodičovská dovolená

Na mateřskou dovolenou nastupuje zaměstnaná žena zpravidla od počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu. Nástup na mateřskou dovolenou určuje žena. Na rozdíl od rodičovské dovolené, kterou může čerpat i muž, mateřská dovolená přísluší pouze ženě.

Zákonem č. 155/2000 Sb. byl s účinností od 1.1. 2001 nově upraven institut rodičovské dovolené. Stanoví, že právo na rodičovské volno je individuálním a nepřenositelným právem každého z rodičů, které umožňuje, aby o dítě pečovala buď matka, nebo otec, nebo oba současně. Na rozdíl od mateřské dovolené, o kterou zaměstnankyně nemusí zaměstnavatele žádat, o poskytnutí rodičovské dovolené musí rodič zaměstnavatele požádat (Přib, Břeská, Špundová, 2003 s. 36-37).

1.2.2.1 Čas na mateřské dovolené

Čas, který má žena na mateřské a později rodičovské dovolené při péči o dítě k dispozici, chápu jako určitou výzvu k jejímu osobnímu rozvoji. Aktivní žena umí tuto možnost využít. Aktivní žena je podle mne taková, která je iniciativní, odvážná, ráda poznává nové situace a umí uchopit příležitost. Myslím si, že v období rodičovské dovolené je možností k růstu opravdu dost. Prostřednictvím postupné socializace ke které dítě, jež má ve své celodenní péči pomalu vede, může žena navázat nespočet nových kontaktů. Jednou z mnoha možností, jak efektivně rozvíjet vztahy s ostatními lidmi a jejich dětmi, a jak s nimi spolupracovat, jsou např. mateřská centra a kluby maminek, které ve svém programu organizují společné setkávání maminek s dětmi.

1.2.2.2 Muži na mateřské dovolené

Ještě před několika lety byli muži na mateřské dovolené raritou. Dnes to tak úplně pravda není. Naše společnost se neustále vyvíjí a nejednou můžeme slyšet o tom, že rozdělení mužských a ženských prací je už dávno minulostí. Ženy se více věnují své práci a mnohdy profesně předčí i muže. Muži na mateřské dovolené jsou zejména proto, že jejich ženy vykonávají buď časově náročnou profesi, nebo lépe placenou než muž. Navzdory tomu existují i takoví muži, kteří zásadně odmítají převzít tradiční ženskou roli, přestože žena vydělává mnohem víc. Faktem je, že se muži obávají nežádoucích dopadů na svoji kariéru. Ale najdeme i muže, kteří zastávají názor o tom, že muž, který nedokáže kvůli svému potomkovi obětovat trochu kariéry, není dobrý otec.

U odpůrků mateřské dovolené pro muže dominuje názor o neschopnosti muže vykonávat roli, která je typicky ženská. Jsou vůbec nějaké rozdíly mezi mužem a ženou na mateřské dovolené? Z výzkumů vyplývá, že muži berou svou zodpovědnost velmi vážně v době, kdy jsou doma, ale návrat do zaměstnání pro ně znamená také navrácení k obvyklému, původnímu, tradičnímu uspořádání. Je možné, že dočasným prohozením rolí muž získá větší respekt k roli ženy v domácnosti (Vítej doma, 2011).

Jak uvádí Matějček (2005, s.33), obecně lidským chováním vůči malému dítěti nejsou vybaveny pouze ženy, u nichž se ochranná funkce vůči malému dítěti předpokládá jaksí samo sebou, ale že jím jsou do jisté míry vybaveni i muži. To znamená, že ochrana dítěte je pojištěna dvakrát, tj. ochrannými instinkty, péčí a láskou mateřskou i ochrannými instinkty, péčí a láskou otcovskou.

1.2.2.3 Peněžítá pomoc v mateřství

Peněžítá pomoc v mateřství poskytuje hmotné zabezpečení ženě zaměstnankyni v posledním období před porodem a po dobu mateřství v době mateřské dovolené. Doba poskytování peněžité pomoci v mateřství navazuje na mateřskou dovolenou podle zákoníku práce. Peněžítá pomoc v mateřství se poskytuje po dobu 28 týdnů mateřské dovolené, a to od počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu, nejdříve však od počátku osmého týdne před tímto dnem (Příb, Břeská, Špundová, 2003 s. 70-74).

1.2.2.4 Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek je opakující se dávka státní sociální podpory, jež vytváří předpoklady k osobní péči rodiče o dítě v nejujtější věku. Náleží rodiči, který osobně celodenně a řádně pečuje alespoň o jedno dítě do čtyř let věku. V případě dítěte dlouhodobě zdravotně postiženého či dlouhodobě těžce zdravotně postiženého se prodlužuje tato doba do sedmi let věku dítěte. Nedosáhli-li rodiče nároku na peněžitou pomoc v mateřství (u muže peněžitou pomoc), náleží tato dávka ode dne narození dítěte (Příb, Břeská, Špundová, 2003).

2 SOCIALIZACE

Socializace dle amerického sociologa Talcotta Parsonse (In Kubátová, Znebežánek, 2008) znamená internalizaci (zvnitřnění) kultury společnosti, do níž se dítě rodí. Pro fungování sociálního systému jsou důležité hodnotové vzorce, z nichž jsou odvozeny hodnotové orientace, které se zvnitřňují a stávají se součástí osobnosti.

Za *primární socializaci* je považováno období první socializace, kterou jedinec prochází v období dětství a skrze niž se stává členem společnosti. *Sekundární socializace* představuje jakýkoliv následný proces, který uvádí již socializovaného jedince do nových oblastí objektivního světa společnosti, ve které žije. V primární socializaci jsou to rodiče, sourozenci, babička, dědeček, vrstevníci, učitelé, apod., kteří dítěti vnucují svůj vlastní pohled na sociální realitu. V jejich postojích se odráží jim náležející postavení ve společenské struktuře a také jejich individuální a osobní vlastnosti, které se u nich v průběhu života formovaly. Jedinec v procesu socializace přebírá nejen postoje ostatních, ale také jejich svět. V sekundární socializaci probíhá osvojování vědění, které je nezbytné pro určité sociální role. V průběhu sekundární socializace jsou pro nás významní lidé, které jsme si dobrovolně vybrali. Proces socializace se nemůže uskutečnit bez druhých lidí. Socializace nikdy nekončí.

Podle Muchy (2009) je cílem socializace zformovat bytost, která se bude i o samotě chovat tak, jako by byla pod stálým dohledem ostatních členů skupiny. Bez uspokojivé socializace nejsou lidé schopni vstupovat do běžných interakcí s jinými členy skupiny. Tak vznikají sociálně narušení jedinci, jež nerespektují běžné formy soužití a dělá jim potíže začleňovat se do kolektivu. Bez socializace není společnost schopna předat své normy a hodnoty následující generaci a rozpadá se. Mezi základní socializační mechanismy patří především výchovný systém.

Dle Sekota (2004) je důležitým socializačním činitelem také stát ve smyslu forem vlády a správy věcí veřejných. Stát reguluje životní cyklus jedince tím, že určuje dobu základní školní docházky, umožňuje studium na vysokých školách, určuje minimální hranici věku k řízení motorových vozidel, vstupu do manželství, volební účasti, odchodu do důchodu, ale také zasahuje do sféry pracovní angažovanosti určováním mezí přesčasové práce nebo stanovením míry její obtížnosti pro ženy a mladistvé.

2.1 Rodina

Rodina byla pro A. Comta (In Mucha, 2009) základní sociální jednotkou, na které bylo možné zkoumat procesy změn širšího sociálního prostředí.

Autor dále uvádí, že rodina je základním prvkem socializace a také socioekonomickou jednotkou. Plní funkci reprodukční, vytváří sociální mikroklima, posiluje citové vazby. Rodina představuje skupinu osob, které jsou spjaty příbuzenskými vztahy. Za výchovu dětí jsou odpovědni rodiče. Příbuzenství je vzájemný vztah mezi jedinci, který vzniká buď sňatkem, anebo pokrevními vazbami v mateřské či otcovské linii. Rodina zaujímá významnou pozici mezi všemi malými skupinami založenými na osobním vztahu. Rodina je první skupina, jejímž členem se stává člověk v okamžiku svého narození.

Její hlavní význam spočívá v klíčové pozici, kterou hraje v procesu socializace. Klíčová role rodiny je spjata s její funkcí předávání návyků nutných pro život ve společnosti a pro styk mezi lidmi. Rodina zajišťuje rovnováhu mezi emocionálními potřebami a prostředky k jejich uspokojování. Ve všech společnostech se můžeme setkat s typem rodiny, kterou sociologové a antropologové označují jako rodinu nukleárního typu. Ta se skládá z dospělých a jejich vlastních či adoptovaných dětí žijících ve společné domácnosti. Jestliže v jedné rodině žijí kromě obou rodičů a jejich dětí i další blízcí příbuzní, mluvíme o rozšířené rodině. Její součástí mohou být prarodiče, bratři a sestry se svými manželskými partnery, tety, synovci, apod.

Satirová (2006), významná představitelka americké humanistické psychologie a světoznámá rodinná terapeutka rozlišuje čtyři základní aspekty rodinného života:

- Pocity a názory, které člověk v sobě nosí označuje jako **sebehodnocení**.
- Způsoby, které lidé používají pro vzájemné porozumění nazývá **komunikací**.
- Pravidla, kterými se lidé ve svém cítění a konání řídí podle ní tvoří **rodinný systém**.
- Způsob, jakým se lidé chovají k institucím a lidem mimo rodinu nazývá **společenskou vazbou**.

Sebeúctu chápe jako pojem, postoj, pocit, představu, což se navenek projevuje chováním. Je to schopnost cenit si sama sebe a chovat se k sobě s důstojností, láskou a opravdovostí. Integrita, poctivost, zodpovědnost, soucítění a láska jsou kompetence, které se projevují u lidí, jejichž sebeúcta je vysoká. Z člověka, který si je vědom své ceny, vyzařuje důvěra a naděje a je ochoten vnímat a respektovat hodnotu jiných.

Lidé, kteří sami sebe hodnotí nízko, jsou vůči druhým často nedůvěřiví a tak se snadno dostávají do stavu opuštěnosti a izolace. Vědomí vlastní ceny může růst v atmosféře, kde je respektována individuální odlišnost, kde se projevuje láska, kde chyby slouží k poučení, komunikace je otevřená a kde vládne upřímnost. Vědomí vlastní hodnoty je cestou k plnějšímu lidství, zdraví a štěstí, k navázání a udržení vztahu a k zodpovědnému chování.

2.1.1 Složení rodiny

Jak uvádí Sobotková, (2001) není ideál rodiny se dvěma rodiči v reálném životě vždy zcela naplňován, má však svůj trvalý význam. Kvalitní vzájemný vztah mezi rodiči je totiž modelem, jež si děti osvojují a učí se podle něho vytvářet své budoucí vztahy. Z tohoto důvodu by děti v prostředí rodiny měly vnímat cit, vzájemnou podporu, spolupráci a dobré vztahy rodiny s širším okolím.

Dnešní moderní společnost je poznamenána rostoucím počtem rodin s jedním dítětem a zvyšujícím se počtem dobrovolně bezdětných manželství. Ženy z důvodu vlastní profesní kariéry opouštějí domácnost. Stále častěji se setkáváme s tzv. dvoukariérovou rodinou, kdy oba partneři usilují o profesní uplatnění. Je zde patrná touha po ekonomické prosperitě, osobním rozvoji a nezávislém životě (Sekot, 2004).

2.1.2 Výchova v rodině

Jedním z prvořadých úkolů rodiny je výchovná péče o děti. Proces výchovy v rodině poskytuje jedinečnou a neopakovatelnou příležitost předat svým potomkům hodnoty a normy společenského chování. Je důležité pěstovat v dětech pozitivní vztah ke vzdělávání, vést je k sebevýchově a být pro ně výchovným vzorem a oporou ve složitých životních situacích. Nezbytnou podmínkou schopnosti vychovávat je osobní zralost vychovávajícího a láskyplný vztah k dítěti.

Významnou roli ve výchově hraje autorita, jež podmiňuje kvalitu života a vztahů s druhými a výchovné fungování jedince i společnosti. Ve vztahu k uplatňování rodičovské autority rozeznáváme následující styly výchovy:

- **Autoritářská výchova**, je styl s uplatněním síly a moci dospělého, jež vyžaduje od dítěte poslušnost a plnění příkazů. Komunikace je strohá, emocionální vztah chladný. Je zde obvyklá manipulativní výchova se systémem trestů a odměn. tato forma výchovy směřuje k rozvoji rizikových forem chování u dětí.
- **Volná výchova**, je opakem autoritářského stylu. Dítě je ponecháno samo sobě. Rodiče nezasahují do jeho rozhodování. Chybí zde stanovené výchovné hranice.

Na jedné straně podporuje tento styl u dítěte kreativitu, svobodu a tvorbu, na straně druhé představuje ohrožení morálního vývoje, které může vyústit do řady školních a později profesních konfliktů.

- **Demokratická výchova**, vyjadřuje snahu o harmonii mezi nároky, požadavky a svobodou dítěte. Nechybí zde efektivní komunikace, která respektuje emoční rozpoložení druhého člověka a dodává mu důstojnost. Tento styl je založen na autoritě, nikoliv na síle, převaze, či moci. Autoritou svým dětem mohou být jen rodiče, kteří jsou schopni zvládat sami sebe, svým příkladem konstruují pravidla, a tím směřují děti k sebevýchově (Procházka, 2012).

Zázračný vliv rodiny spočívá v předávání etických zásad tak, aby rozvíjely v dětech jejich duševní schopnosti, ve cvičení jejich obrazotvornosti takovým způsobem, aby tuto obrazotvornost přetvářely v rozumovou schopnost. Jedině rodina má možnosti k tomu, formovat potenciál dítěte tak, že předává dítěti určitý mravní odkaz a současně v něm probouzí svobodnou vůli. Instrukce rodiny je pro dítě nejlepším kulturním prostředím (Mucha, 2009).

„Dnes je třeba změnit naše cítění, myšlení a postoje. Když děti dělají potíže, chtějí, abychom se vůči nim otevřeli. To po nás vyžaduje, abychom se zbavili mnohých nesprávných představ, mínění a očekávání, která jsme měli, a bez předsudků, nepředpojatě, přijímali nové skutečnosti. Když se jednotlivec vydá na tuhle cestu, může docházet v přítomnosti druhých lidí ke skutečným setkáváním člověka s člověkem, z čehož čerpá jednotlivec neuvěřitelnou sílu k životu.“ (Wirz, 2007, s. 64)

2.2 Společnost

Dle Muchy (2009, s. 71) označujeme termínem společnost skupinu lidí, kteří žijí na určitém území, podléhají témuž systému politické autority a moci a jsou si vědomi, že mají jinou identitu než ostatní skupiny žijící v jejich sousedství.

Společnost je nejširší skupinovou formou, která spojuje jedince společným dědictvím, kulturním odkazem a je utvářena následujícími kategoriemi:

- **Normami**, což jsou zavedené standardy chování udržované danou společností. Mají zpravidla písemnou podobu a představují striktní pravidla.
- **Zákonem**, který funguje jako systém pravidel, který vláda ukládá společnosti
- **Hodnotami**, jež jsou tvořeny materiálními či nemateriálními objekty, zaujímáme k nim určitý postoj a připisujeme jim nějaký význam. Hodnoty výrazně ovlivňují lidskou motivaci a chování.
- **Potřebami**, které jsou vnímány jako všechny požadavky organismu, vyvolávají pocit určitého nedostatku a motivují k cílenému jednání (Sekot, 2004).

Společnost se dlouhá léta vyvíjela v důsledku adaptace lidí na přírodní podmínky. V procesu adaptace si lidé vytvořili potřebné nástroje (např. ekonomické či politické organizace a instituce), jimiž přizpůsobovali sebe a své okolí kolektivnímu životu. V našem světě už pravděpodobně neexistuje přírodní prostředí, které by nebylo dotčeno aktivitami člověka.

Vztah mezi společností a přírodou je oboustranný. Člověk je stále více schopen reflektovat své vlastní působení na přírodu. Mnozí sociologové vycházejí z teze, že v moderní společnosti převládají materiální hodnoty, čímž neustále narůstají lidské materiální potřeby a důsledkem této skutečnosti je zvyšující se poptávka po spotřebním zboží, což vede k nadměrnému zatěžování přírody. Společnost svojí autoritou převyšuje individuum a jeho zájmy. Po každém jednotlivci žádá ochotu podřídit se - tato ochota je nezbytnou složkou morálky.

Morálka začíná tam, kde se jeví nezištnost a obětavost. Společnost je ohniskem vnitřního morálního života, kde se vytváří všechny hodnoty a ideály. Ideály představují myšlenky, v nichž se promítá život společnosti (Kubátová, Znebejánek, 2008).

2.2.1 Sociální skupina

„Každá společnost se skládá z řady skupin propojených každodenní sociální interakcí na cestě k dosahování určitých cílů, rozvíjení vazeb a naplňování sociálních rolí. Skupiny spoluvytvářejí povahu individuálních statusů a rolí v rámci určité sociální struktury.“ (Sekot, 2004, s. 74)

Sociální skupiny vytvářejí významný zprostředkující článek mezi člověkem jako izolovaným individuem a společností jako sociálním útvarem. Pro sociální povahu člověka je důležité, v jakých skupinách žije, a pro společnost představuje zásadní význam to, z jakých skupina se skládá. Termín skupina bývá užíván tam, kde má být zdůrazněno, že určitý člověk má něco společného s řadou druhých lidí, tato skutečnost ovlivňuje jeho jednání vůči nim a odlišuje ho spolu s nimi od všech ostatních lidí (Mucha, 2009).

Sociální skupina plní funkci socializační, enkulturační, kontrolní a hodnotící, odměňuje nebo trestá. Z těchto důvodů je sociální skupina nezbytná pro fungování společnosti. Každá skupina je ze sociologického hlediska skupinou, pokud vykazuje následující rysy:

- Počet členů musí být minimálně tři.
- Společná činnost, která je motivačním zaměřením pro členy skupiny
- Hierarchie pozic a rolí. Platí, že sociální skupina má podobně jako společnost svoji sociální strukturu.
- Systém norem a sankcí. Každá skupina má vymezeny určitá pravidla, která upravují vzájemný styk členů ve skupině i vztah skupiny k ostatním skupinám.

Člověk se nemůže soustředit na všechny sociální skupiny v široké společnosti, proto si v určitém prostředí vybírá lidi tvořící jednu skupinu, která má pro něho význam a ke které se vztahuje. Tuto skupinu nazýváme referenční. Referenční skupina je tedy taková, která svým míněním, přesvědčením a způsoby jednání má rozhodný vliv na naše vlastní mínění, přesvědčení a způsoby jednání (Kubátová, Znebežánek, 2008).

3 MATEŘSKÁ CENTRA

Mateřská centra (dále jen MC) působí v České republice od roku 1992. Zakladatelkou prvního MC u nás je Rut Kolínská. MC zřizují zpravidla matky na mateřské dovolené, které se zároveň podílejí na jejich samosprávě a zajišťují programy, umožňují matkám s malými dětmi vyjít z izolace, kam se prostřednictvím celodenní péče o dítě dostávají. MC jsou založena na principu rodinné svépomoci a vzájemné službě, poskytují společenství, solidaritu a otevřenost všem generacím.

3.1 Role mateřských center ve společnosti

- MC jsou místem, kde jsou děti vítány. Nacházejí zde přirozené společenství vrstevníků.
- MC mají neformální charakter a pomáhají nalézat nové přátele.
- MC svojí otevřeností umožňuje integraci do společenství „odlišných“ a učí toleranci a předchází xenofobii.
- MC vznikají dobrovolnou činností občanů a tím přispívají k rozvoji občanské společnosti a posilují mateřskou roli ženy.
- V MC se učí rodiny využívat volný čas, proto dochází i k prevenci kriminality.
- MC pomáhají ženám udržet jejich profesní orientaci a posilují jejich sebevědomí.
- MC organizují tvořivé, vzdělávací, sportovní, rekvalifikační i jednorázové akce (Sít' mateřských center o.s., 2009a).

3.2 Jak mateřská centra fungují

Princip fungování mateřských center je velmi jednoduchý. Je důležité umět se včas spojit s lidmi, v tomto případě převážně s ostatními matkami, které mají též malé děti a obdobné problémy, což tvoří vzájemné porozumění, které se může využít k zorganizování krásné komunity, skupiny lidí, kteří se rádi scházejí, pomáhají si, rozumějí si a je jim spolu dobře.

Při tomto setkávání se všichni mohou učit novým sociálním dovednostem, které mohou později dobře zúročit na trhu práce. Mohou si vyzkoušet vystupovat na veřejnosti, organizovat druhé, podřídit se, ukáznit, ochotně pomáhat, dělat finanční rozpočet, atd.

Každý, kdo přijde do centra, dává druhým něco ze sebe - svůj čas a nápady a zpětně zase dostává pozornost od druhých. Tímto způsobem se ženy cvičí ve schopnosti komunikovat, hájit svoje zájmy, přiměřeně svému temperamentu se prosazovat, ale také být velkorysé, získávat sebevědomí a smysl pro odpovědnost.

Každá maminka i její děti se stávají spoluúčastníky, vytvářejí skupinu, kterou svojí osobitostí ovlivňují a zpětně jsou ovlivňováni skupinou. Míra vlastní angažovanosti v takové svépomocné skupině odpovídá obvykle i míře získaného uspokojení, což se může dokonce odrazit i v lásce k muži a dětem v domácím prostředí. Děti vnímají v prostředí MC svoje matky jako osoby důležité nejen pro ně, ale i pro druhé a učí se ocenit matčinu hodnotu.

Aktivní zapojení v MC znamená pro mnoho žen odrazový můstek k vlastní veřejné aktivitě. MC je prostorem, který musí dál růst a kultivovat se, aby byly ženám umožněny nové alternativy. V MC jsou uspokojovány především potřeby a zájmy ženy, a pokud je spokojená žena, je spokojeno i její dítě (Kolínková, 1995).

3.3 Úskalí skupinového sdružování - konflikty v MC

Jak uvádí Kolínková (1995), je ústředním bodem života v MC schopnost sdružovat se ve skupinách, což nevylučuje vytváření konfliktů. Konflikty vznikají všude tam, kde se lidé setkávají. Řadě žen připadá těžké potýkat se s konflikty. Chybí důvěra, že otevřené řešení konfliktů není spojeno s nepřátelstvím, a také zkušenost, že se jednotliví lidé v hádce mohou lépe poznat a skupina se tak může pevněji stmelit. Neřešené konflikty totiž vyvolávají napětí a otravují ovzduší ve skupině. Třetími body, na nichž většinou vzplanou konflikty jsou skryté hierarchie a autority. Někteří mají schopnost lépe se prosadit než ostatní, kteří se pak mstí výtkami. Dalším bodem je také rozdělení skupiny do menších společenství, které jsou utvářeny vzájemnými sympatiemi. Objevuje se také často strach z nových žen, které by mohly usazenou rovnováhu skupiny ohrozit. Smyslem MC je ovšem zůstat vždy přístupným pro nové ženy a vytvořit atmosféru, v níž by se nově příchozí cítily dobře.

3.3.1 Desatero přikázání MC dle Rut Kolínské (1995)

1. Jednej s tolerancí!
2. Prokazuj mírnost a klid!
3. Nevyvolávej tlak na výkon, ani ho nepřijímej!
4. Nebuď závistivá!
5. Snášej klepy, také o sobě!
6. Miluj chaos!
7. Uznej, že ostatní děti jsou pro své matky také něco zcela zvláštního.
8. Buď spontánní.
9. Nenech se ničím zastrašit.
10. Přijď zase.....

3.4 Síť mateřských center

Síť mateřských center (dále jen Síť MC) vznikla v roce 2002 na základě dlouholeté neformální spolupráce mateřských center a její současnou prezidentkou je Rut Kolínská. Síť MC posiluje občanský život komunity, hodnoty rodiny a mezigeneračních vztahů, úlohu rodičů, mateřskou a otcovskou roli ve společnosti, podporuje právní ochranu rodiny, mateřství a rovných příležitostí pro všechny, usiluje o zdravý život ve zdravém prostředí.

3.4.1 Hlavní úkoly Sítě MC

- Koordinace mateřských center v České republice
- Podpora a metodické vedení nově vznikajících MC
- Konzultace a poradenství pro již fungující centra
- Rozšiřování povědomí veřejnosti o MC
- Spolupráce se státními i nestátními organizacemi
- Spolupráce s partnerskými organizacemi v zahraničí
- Spolupráce s médii

- Reprezentace MC navenek v ČR i v zahraničí
- Dokumentace společných akcí a vedení archivu o činnosti jednotlivých MC
- Pořádání seminářů, konferencí, kongresů s tematikou MC
- Pořádání celorepublikových akcí (Sít' mateřských center o.s., 2009b).

3.4.2 Garance Sítě MC

Sít' MC garantuje, že členská organizace:

- není zřízena za účelem vytváření zisku
- je samostatnou neziskovou organizací nebo je zaštitěna jiným zřizovatelem
- je otevřená dostupná všem sociálním skupinám bez ohledu na původ a smýšlení
- dodržuje princip svépomoci
- plní sociálně preventivní funkci
- je místem setkávání všech věkových kategorií, s důrazem na osoby pečující o malé děti
- motivuje k aktivnímu rodičovství
- poskytuje všeobecně důležité informace především z oblasti rodinné problematiky
- umožňuje sebevzdělání, předávání vlastních zkušeností a vědomostí
- nabízí seberealizaci
- stává se otevřenou bránou, odkud vycházejí aktivity pro širokou veřejnost
- podílí se na rozvoji občanské společnosti (Sít' mateřských center o.s., 2009c).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY

4.1 Cíle praktické části

Hlavní cíl:

Popsat některé společné znaky žen, které mateřská centra navštěvují a potřeby, které zde uspokojují. Zjistit, jak se ženy v těchto zařízeních aktivně zapojují a zda tyto zařízení pomáhají v navázání nových interpersonálních vztahů.

K hlavnímu cíli se vztahují všechny položky v dotazníku

Dílčí cíle:

C1: Prozkoumat frekvenci návštěvnosti matek s jedním dítětem a matek se dvěma a více dětmi.

C2: Zmapovat míru uspokojování jednotlivých potřeb v MC matkami s jedním dítětem a matkami se dvěma a více dětmi.

C3: Zjistit, zda je rozdíl v aktivním zapojení do činnosti MC u matek středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných.

4.2 Hypotézy ke statistickému zpracování

Hypotéza k cíli číslo 1:

H_0 Frekvence návštěvnosti MC je u matek s jedním dítětem a matek se dvěma a více dětmi stejná.

H_A Frekvence návštěvnosti MC je u matek s jedním dítětem a matek se dvěma a více dětmi rozdílná.

Hypotéza k cíli číslo 2:

H_0 Míra uspokojování jednotlivých potřeb v MC, matkami s jedním dítětem a matkami se dvěma a více dětmi, je stejná.

H_A Míra uspokojování jednotlivých potřeb v MC, matkami s jedním dítětem a matkami se dvěma a více dětmi, je rozdílná.

Hypotéza k cíli číslo 3:

H_0 Mezi četnostmi středoškolsky vzdělaných matek a četnostmi vysokoškolsky vzdělaných matek, které se aktivně zapojují do činnosti MC není rozdíl.

H_A Mezi četnostmi středoškolsky vzdělaných matek a četnostmi vysokoškolsky vzdělaných matek, které se aktivně zapojují do činnosti MC je rozdíl.

K Hypotéze, vztahující se k cíli číslo 1, jsem zvolila tyto položky v dotazníku:

- Počet dětí, s kterými MC navštěvujete: (položka č. 2)
- Označte křížkem na stupnici míru vašeho zájmu účastnit se schůzek. (položka č.4)

K hypotéze, vztahující se k cíli číslo 2, jsem zvolila tyto položky v dotazníku:

- Do jaké míry vás návštěvy MC posilují v roli matky? (položka č. 5)
- Vyznačte na stupnici míru uspokojení všech níže zmíněných potřeb: (položka č.9)
 - Intelektuální obohacení (informace, přednášky, diskuze)
 - Komunikace (umění vyjádřit se, naslouchat)
 - Potřeba osobního uplatnění, rozvoje osobnosti
 - Navázání nových přátelství
 - Potřeba relaxace, odpočinku, přičemž si dítě hraje s ostatními
 - Potřeba sounáležitosti se skupinou, spolupráce s ostatními
 - Inspirace pro trávení volného času s dítětem

K Hypotéze, vztahující se k cíli číslo 3, jsem zvolila tyto položky v dotazníku:

- Podílíte se aktivně na činnosti MC? Pokud ano, jakým způsobem? (položka č. 8)
- Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání? (položka č. 11)

5 METODIKA PRÁCE

5.1 Úvod do výzkumu, příprava výzkumu

Před třemi lety jsem se účastnila založení Klubu maminek ve Slušovicích, následující roky sledovala jeho činnost a sama jsem se též se svojí dcerou klubových aktivit účastnila.

Setkávala jsem se s ostatními matkami a reflektovala potřeby, které v klubu maminek uspokojují. Objevovala jsem hodnoty, které se v tomto prostředí mezi jednotlivými maminami „směňují“. Patří zde láska, přátelství, vzájemná pomoc, obětavost, sdílení. Rozvíjí se vzdělávací a socializační proces, formuje se prosociální chování.

V souvislosti s touto zkušeností jsem si kladla otázku, proč některé ženy tato zařízení vyhledávají a jiné nikoliv. Napadlo mne, že přednost těmto socializačním aktivitám dává určitý typ žen, které mají některé společné znaky a upřednostňují uspokojování podobných potřeb, jako je např. navázání nových přátelství, komunikace, potřeba osobního uplatnění nebo sounáležitosti se skupinou.

Rozhodla jsem se pomocí dotazníkového šetření zjistit, *společné znaky žen navštěvujících tato zařízení, do jaké míry zde uspokojují svoje potřeby, jaký je rozdíl v jejich aktivním zapojení a zda napomáhají tato zařízení rozvíjet nové interpersonální vztahy*, což je hlavním cílem mého výzkumu.

Na základě této myšlenkové analýzy jsem stanovila jednotlivé dílčí cíle praktické části práce a hypotézy ke statistickému zpracování a sestavila dotazník, který jsem měla po úspěšné pilotní studii připravený k realizaci výzkumu.

5.2 Charakteristika výzkumného vzorku, realizace výzkumu

Vzhledem k tomu, že práce se týká významu mateřských center pro ženu, zaměřila jsem se na matky, které navštěvují kluby maminek v okolí Zlína, jež v současné době sdružuje Centrum pro rodinu Vizovice o.s.

Z důvodu potřeby získat velké množství respondentů jsem oslovila jednotlivé vedoucí klubů maminek a poprosila je o spolupráci při sběru dat. Ženy, které vedou jednotlivé kluby v okolí jsem kontaktovala telefonicky, kdy jsem se nejprve představila, seznámila je s tématikou výzkumu a požádala o spolupráci.

Protože není zaručeno, že se všechny maminky účastní vzhledem k nemocem dětí schůzek zcela pravidelně, rozhodla jsem se také pro elektronické vyplňování dotazníků.

Jednotlivé vedoucí následně elektronicky poslaly dotazníky s mým průvodním dopisem a prosbou svým „klubovým návštěvnicím“. Některé kluby jsem po telefonické domluvě s vedoucími navštívila osobně, představila jsem se a požádala o vyplnění dotazníku na místě. Dotazníkového šetření se tak zúčastnilo celkem 15 následujících klubů maminek: Klub maminek Slušovice, Vizovice, Kašava, Želechovice, Veselá, Fryšták, Lukov, Hvozdná, Březová, Zádveřice, Lůžkovice, Mysločovice, Ostrata, Štípa a Zlín.

Díky ochotě a velmi dobré spolupráci všech maminek, které se zúčastnily dotazníkového šetření jsem získala 130 vyplněných dotazníků, z nichž jsem pro neúplnost odpovědí následně zpracovala a vyhodnotila pouze 120.

5.3 Metoda práce

Výzkumná část mé bakalářské práce je zpracována formou kvantitativního výzkumu. Sběr dat je prováděn technikou anonymního dotazníku, který je uveden v příloze č. 1. Myslím si, že dotazníkem lze získat relativně velké množství informací, což je výhodou této metody. Nevýhodou dotazníku může být zkreslení průzkumného šetření v případě, že respondentka neodpovídá dle pravdy nebo také přílišná subjektivnost.

Dotazník obsahuje 11 otázek, týkajících se mateřských center a jejich významu pro ženu na mateřské dovolené. Obsah jednotlivých položek jsem volila dle cílů této práce, a tak aby mi posloužily k ověření stanovených hypotéz.

5.3.1 Formy položek v dotazníku

Využité formy v dotazníku jsou:

Uzavřené otázky

Uzavřené otázky nabízejí několik možných variant odpovědí, ze kterých si dotazovaný vybírá jednu nebo více odpovědí, které se nejvíce blíží jeho názoru. Rozlišujeme dva druhy těchto otázek: dichotomické (jsou charakteristické omezeným a úplným výčtem dvou alternativ možných odpovědí, ze kterých si respondent vybírá preferovanou jednu nebo druhou

odpověď a označí ji předepsaným způsobem) a polynomické (jsou charakteristické výběrem z více variant odpovědí).

V dotazníku jsou uzavřené dichotomické otázky využity u položek číslo: 2, 6, a 7, uzavřené polynomické otázky u položek: 1, 3 a 11. Dále jsou v dotazníku použity uzavřené otázky škálované, kdy se odpověď vyznačuje do škály (v mém dotazníku na stupnici od 1 do 5, přičemž číslo 1 vyjadřuje nejnižší intenzitu postoje a číslo 5 naopak nejvyšší, např. hodnota 1 znamená, že danou potřebu v MC neuspokojujete vůbec a hodnota 5 značí, že potřebu v MC uspokojujete plně). Tyto škálované otázky jsem využila u položek číslo: 4, 5, 9 a 10.

Filtrační otázky

Filtrační otázky umožňují rozdělit dotazované na podskupiny a měnit tok otázek podle odpovědi na tuto otázku.

V dotazníku je filtrační otázka využita u položky číslo 8.

5.3.2 Zpracování získaných dat

Získaná data byla uspořádána do pracovních tabulek četností. Dle podskupin byly sečteny absolutní a relativní četnosti a následně na jejich základě vytvořeny grafy pomocí počítačového programu Microsoft Excel. Výsledky jsou graficky znázorněny.

K otestování stanovených hypotéz jsem využila **test dobré shody chí-kvadrát**.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

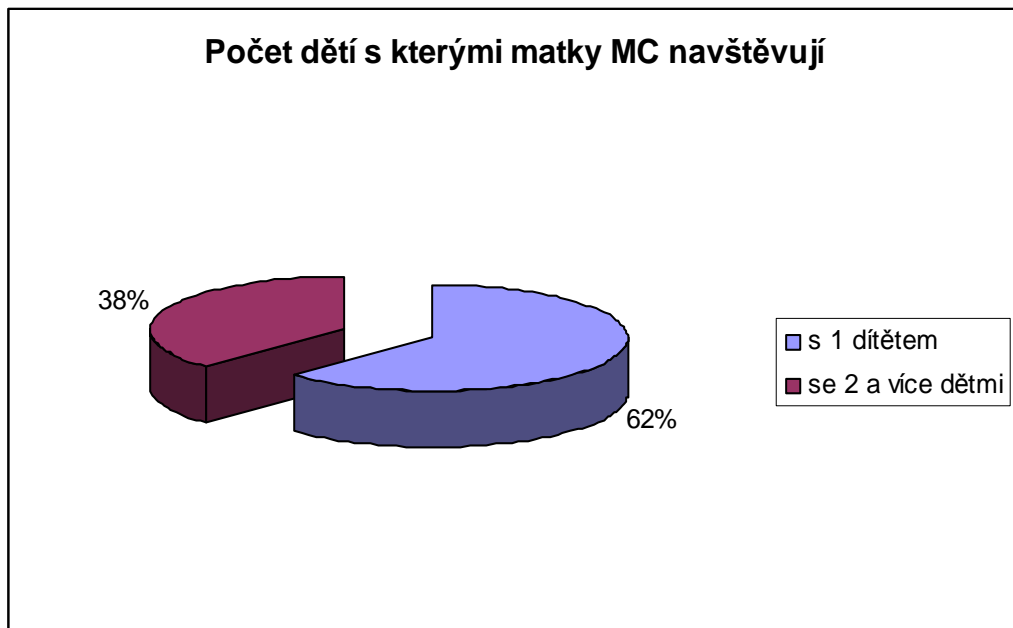
6.1 Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření

Otázka číslo 1: Věková kategorie respondentek

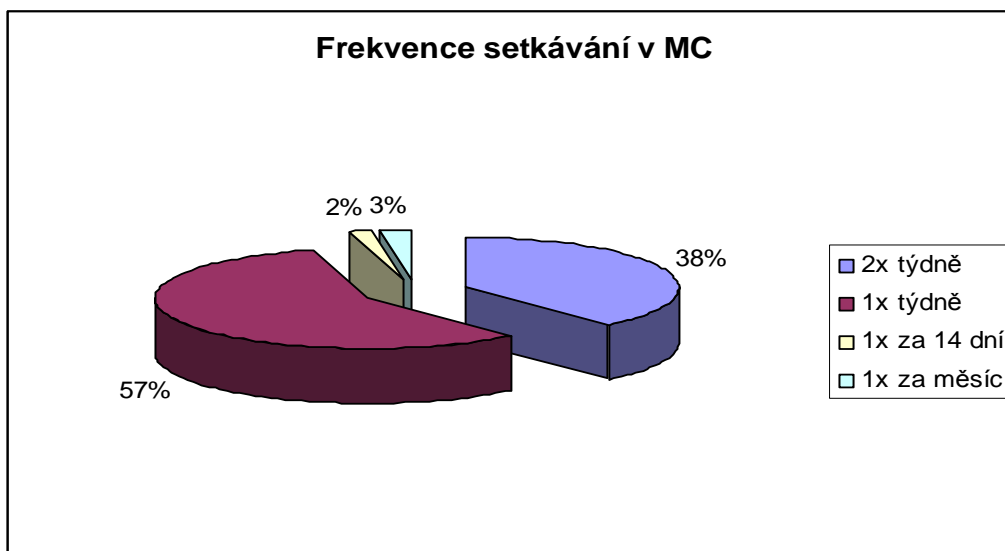
Graf 1. Věk respondentek.

Na první otázku týkající se věku dotazovaných matek, odpovědělo celkem 120 (tj.100%) dotazovaných matek, z čehož se ve většině případů 95 (tj. 79%) jednalo o věkovou kategorii od 30 – 45 let, dále druhá nejpočetnější byla věková kategorie 20 – 30 let s počtem odpovědí 23 (tj. 19%) a pouze 2 matky (tj. 2%) byly ve věkové kategorii 45 a více let.

Otázka číslo 2: Počet dětí, s kterými MC navštěvujete

Graf 2. Počet dětí s kterými matky MC navštěvují.

Z grafu č. 2 vyplývá, že nejvíce navštěvují MC matky s 1 dítětem a to 75 (tj. 62%) a matky se 2 a více dětmi jsou zastoupeny v počtu 45 (tj. 38%) z celkového počtu 120 (tj. 100%).

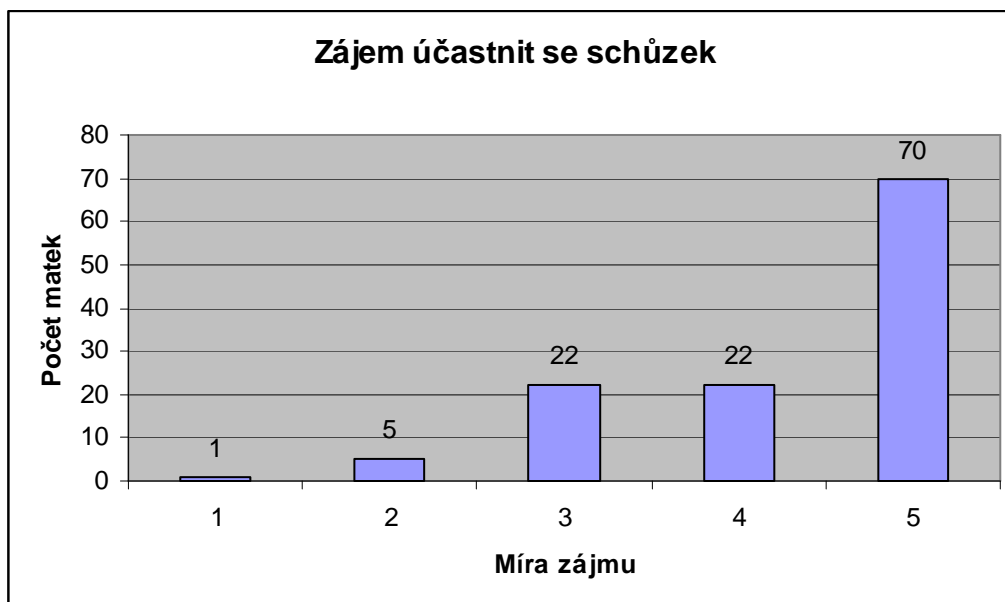
Otázka číslo 3: Jakou frekvencí setkávání umožňuje vaše MC?

Graf 3. Frekvence setkávání v MC.

Nejčastější frekvence setkávání, kterou MC umožňují je 1x týdně, což uvedlo 69 žen (tj. 57%) z celkového počtu 120 (tj. 100%). Dále 2x týdně 46 (tj. 38%), 1x za měsíc 3 (tj. 3%) a 1x za 14 dní 2 (tj. 2%).

Otázka číslo 4:

Označte křížkem na stupnici od 1 do 5 míru vašeho zájmu účastnit se schůzek. Hodnota č. 5 znamená, že pokud vám nebrání nemoc dítěte/děti, máte vysoký zájem účasti. Hodnota č. 1 značí, že váš zájem navštěvovat MC je nízký, přestože vaše dítě/děti jsou zdravé.

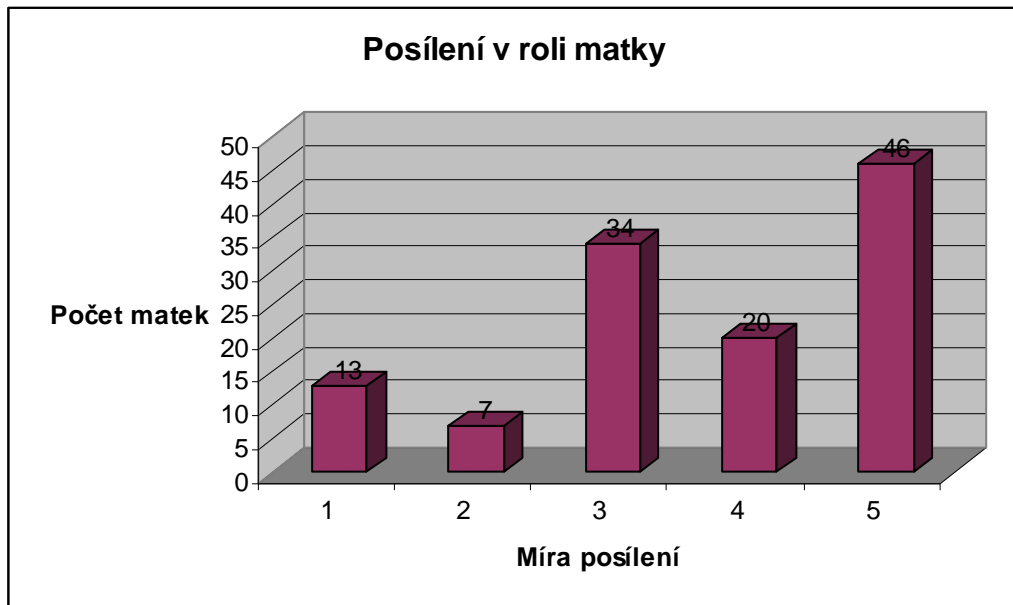

Graf 4. Zájem účastnit se schůzek

Na stupnici od 1 do 5 uvedlo 70 (tj. 59%) respondentek, že mají vysoký zájem účastnit se schůzek v MC a pouze 1 matka (tj. 1%) uvedla, že má nízký zájem navštěvovat MC. Dále na stupnici číslo 3 a 4 označilo 22 matek (tj. 18%) a zbývající dotazované tj. 5 (tj. 4%) označilo na stupnici číslo 2.

Otázka číslo 5:

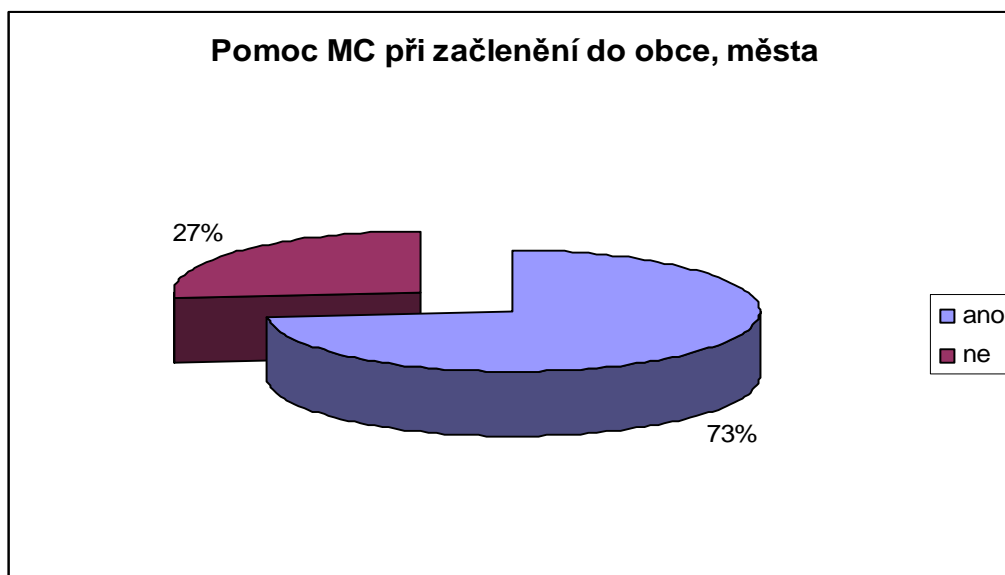
Do jaké míry vás návštěvy MC posilují v roli matky? Označte křížkem na stupnici od 1 do 5. (Hodnota č. 5 znamená, že se díky MC cítíte v roli matky spokojenější. Hodnota č. 1 značí, že návštěva MC vaši spokojenost v roli matky nijak neovlivňuje)

Graf 5. Posílení v roli matky

Z grafu č. 5 vyplývá, že v roli matky se díky návštěvám v MC cítí spokojenější 46 respondentek (tj. 38%), 13 (tj. 11%) matek návštěvy MC nijak neovlivňují v roli matky, 7 (tj. 6%) matek uvádí jen minimální ovlivnění. Číslo 3 na stupnici označilo 34 (tj. 28%) respondentek a číslo 4, tedy posílení v roli matky 20 (tj. 17%) respondentek.

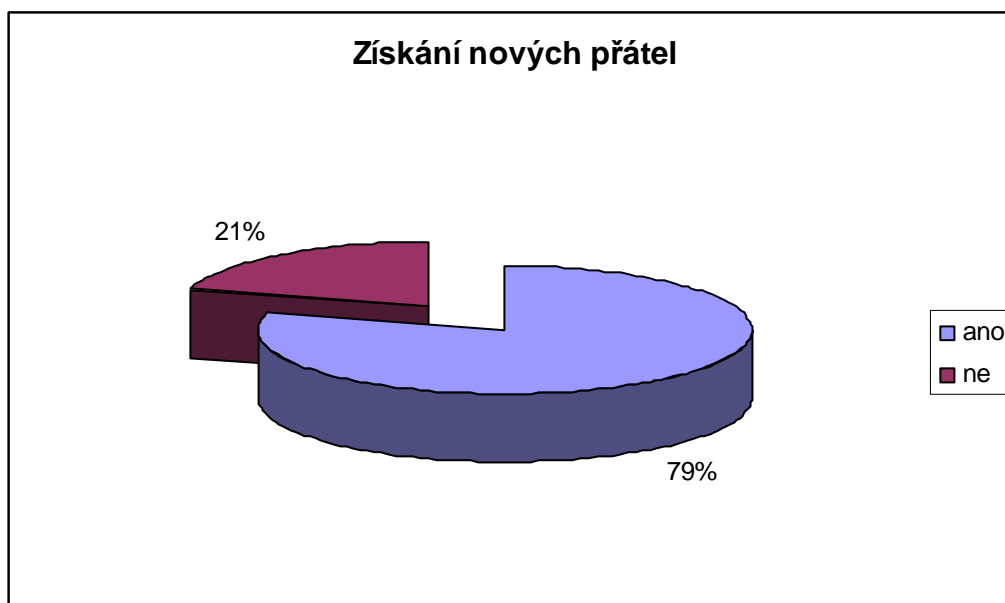
Otázka číslo 6: Pomohly vám návštěvy MC k lepšímu začlenění do vaší obce, města?

Graf 6. Pomoc MC při začlenění do obce, města.

Na otázku č. 6 odpovědělo 88 (tj. 73%) respondentek, že jim návštěvy MC pomohly k lepšímu začlenění do obce či města a zbývajících 32 (tj. 27%) matek uvedlo, že ne.

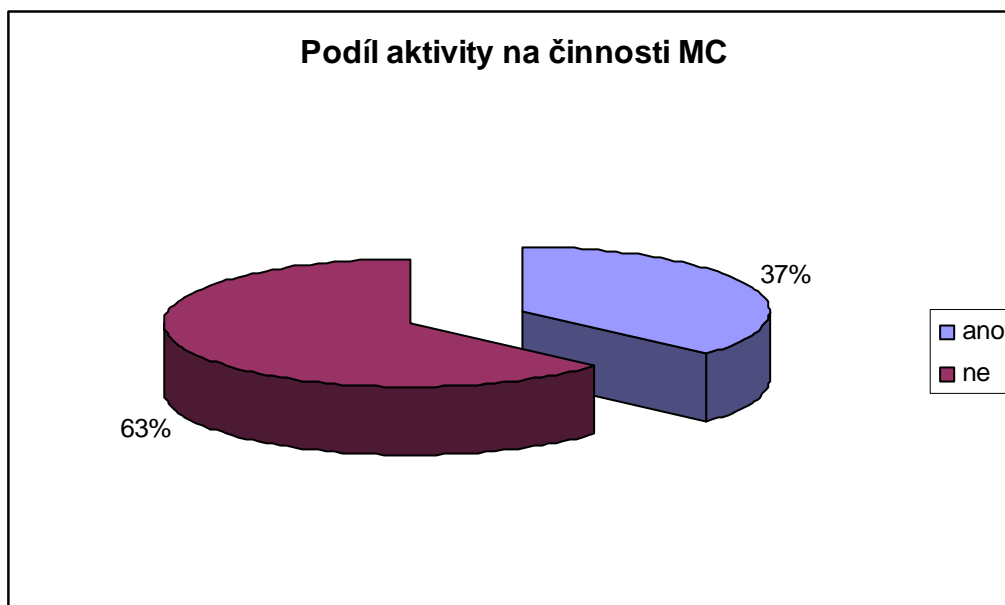
Otázka číslo 7: Získala jste v MC přátele, se kterými se setkáváte i mimo organizační schůzky?

Graf 7. Získání nových přátel.

Z celkového počtu 120 (tj. 100%) respondentek uvedlo 95 (tj. 79 %) dotazovaných, že jim MC pomohly k získání nových přátel a zbývajících 25 (21%), že ne.

Otázka číslo 8: Podílíte se aktivně na činnosti MC?

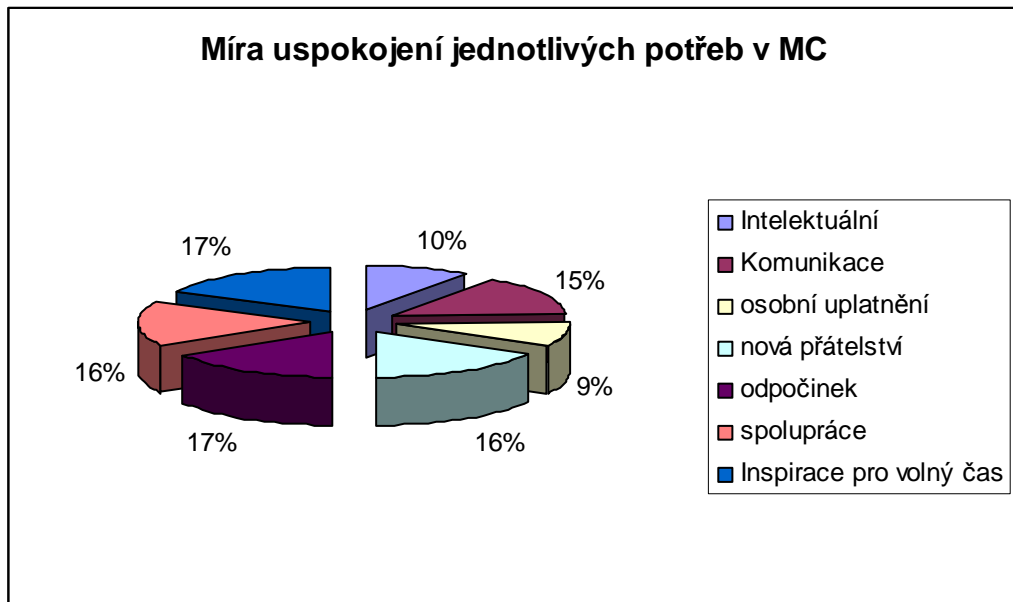
Graf 8. Podíl aktivní činnosti v MC.

Pokud ano, jakým způsobem?

„Tvoření, organizování výletů, náměty k trávení volného času matek s dětmi, besedy na téma výchovy a manželských vztahů, vedení kroniky, finanční zajištění formou sponzorských příspěvků, řízení činnosti klubu – tvorba programu, zajišťování materiálů a pomůcek na tvoření, rodinné výlety, morální podpora, spolupráce s obcí -žádosti o finanční příspěvky, spolupráce s MC Vizovice a MC Zlín, úklid, prezentace klubu na farmářských trzích, odpolední kroužky angličtiny pro děti, styk s veřejností, hlídání dětí a komunikace s nimi, podpora projektu Adopce na dálku, výrobou různých drobných předmětů, tématické tvořivé dílny-vánoce, velikonoce, vedení administrativy klubu, školení.“

V otázce aktivity uvedlo 44 (tj. 37%) dotazovaných matek, že jsou aktivní, ale většina 76 (63%) matek se na činnosti MC aktivně nepodílí.

Otázka číslo 9: Označte křížkem na stupnici od 1 do 5 míru uspokojení všech níže uvedených potřeb.

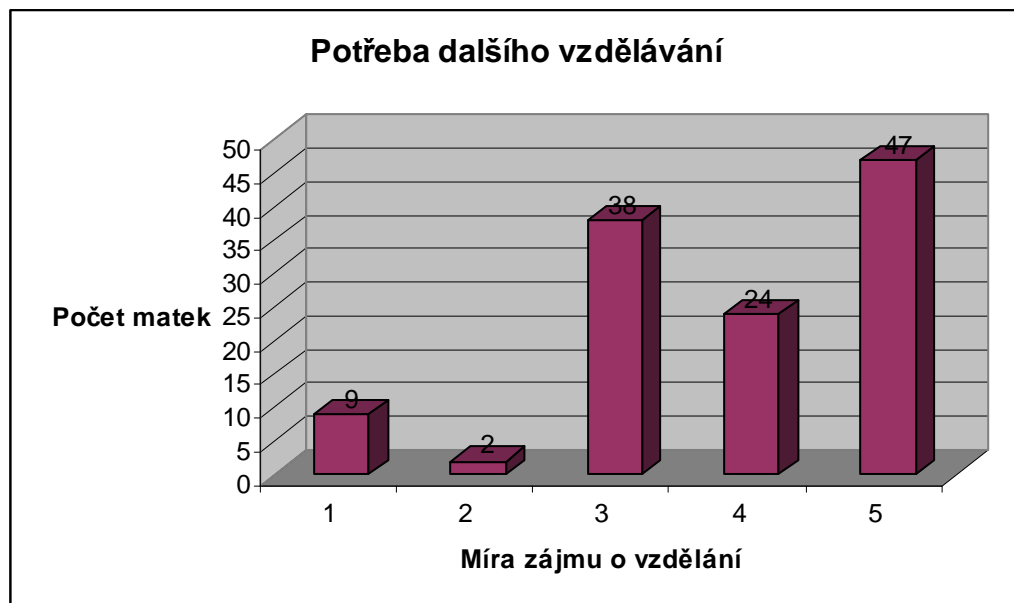

Graf. 9. Míra uspokojení jednotlivých potřeb v MC.

Z grafu vyplývá, že nejvíce matek - počet 67 (tj. 17%) je díky MC inspirováno pro trávení volného času se svým dítětem/děťmi, dále potom 64 (tj. 16%) matek uvedlo navázání nových přátelství a potřebu relaxace a odpočinku, 61 (tj. 16%) respondentek potřebu sounáležitosti a spolupráce s ostatními, 56 (tj. 15%) matek potřebu komunikace, 37 (tj. 10%) intelektuální obohacení a konečně 34 (tj. 9%) dotazovaných potřebu osobního uplatnění, rozvoje osobnosti.

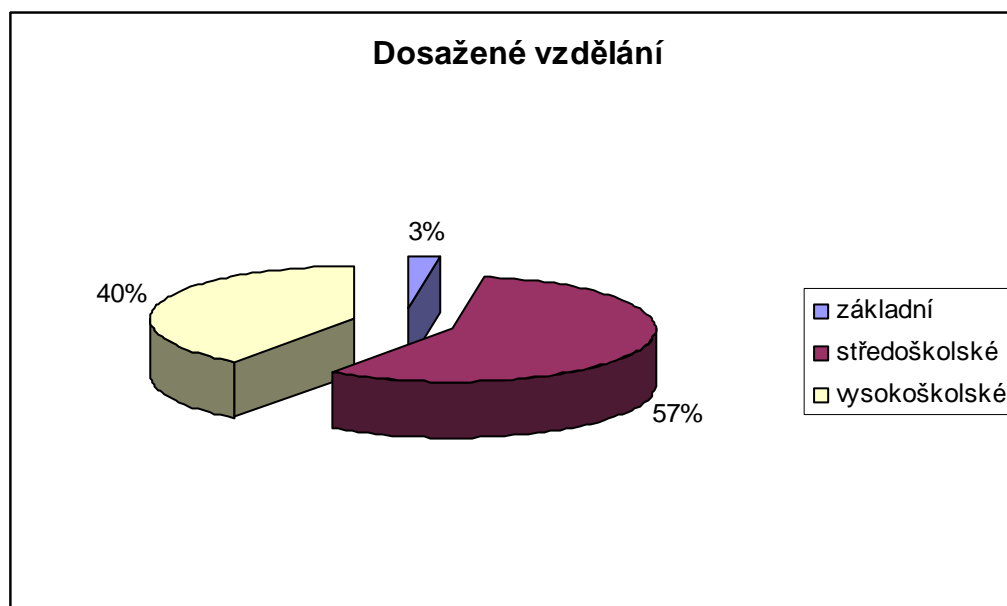
Otázka číslo 10:

Máte potřebu dalšího vzdělávání, uvažujete o něm? Vyznačte na stupnici od 1 do 5. hodnota č. 5 značí velký zájem o další vzdělávání, hodnota č. 1 žádný zájem.

Graf 10. Potřeba dalšího vzdělávání.

O další vzdělávání má velký zájem 47 (tj.39%) dotazovaných matek a naopak žádný zájem 9 (tj.7%) matek, 2 (tj. 2%) respondenty uvádí nízký zájem, 38 (tj. 32 %) průměrný a 24 (tj. 20%) dotazovaných matek uvedlo nadprůměrný zájem.

Otázka číslo 11: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf 11. Nejvyšší dosažené vzdělání.

Z grafu č. 11 vyplývá, že MC navštěvují nejvíce matky se středoškolským vzděláním a to 69 (tj. 57 %). Z celkového počtu 120 (tj. 100%) dotazovaných matek bylo 48 (tj. 40) vysokoškolaček a zbývající 3 (tj. 3%) matek se základním vzděláním.

6.2 Zkoumání cílů a statistické zpracování hypotéz

Cíl 1 a hypotéza k tomuto cíli:

C1: Prozkoumat frekvenci návštěvnosti matek s jedním dítětem a matek se dvěma a více dětmi.

H_0 Frekvence návštěvnosti MC je u matek s jedním dítětem a matek se dvěma a více dětmi stejná.

H_A Frekvence návštěvnosti MC je u matek s jedním dítětem a matek se dvěma a více dětmi rozdílná.

Tab. 1. Tabulka očekávaných četností "O" týkající se frekvence setkávání matek s jedním dítětem a dvěma a více dětmi.

"O"	2x týdně	1x týdně	1x za 14 dní	1x za měsíc
1 dítě	28,75	43,13	0,75	1,88
2 a více dětí	17,25	25,88	1,25	1,13

Tab. 2. Tabulka dle vzorce $(P - O)^2/O$ týkající se frekvence setkávání matek s jedním a dvěma a více dětmi v MC.

X^2	2x týdně	1x týdně	1x za 14 dní	1x za měsíc
1 dítě	0,0543	3,623	0,75	8,33
2 a více dětí	0,0905	6,050	0,45	0,0139

$$x^2 = 19,3074$$

tabulková hodnota pro počet stupňů volnosti

$$\text{stupňů volnosti } f = (r - 1) * (s - 1)$$

$$3 \quad 7,815$$

r – počet řádků

s – počet sloupců

Vypočítaná hodnota x^2 je větší než hodnota testovaného kritéria pro stupeň volnosti 3. Existuje tedy statisticky významná závislost mezi testovanými hodnotami, a proto se přikláním k platnosti alternativní hypotézy.

Cíl 2 a hypotéza k tomuto cíli:

C2: Zmapovat míru uspokojování jednotlivých potřeb v MC matkami s jedním dítětem a matkami se dvěma a více dětmi

H_0 Míra uspokojování jednotlivých potřeb v MC matkami s jedním dítětem a matkami se dvěma a více dětmi je stejná.

H_A Míra uspokojování jednotlivých potřeb v MC matkami s jedním dítětem a matkami se dvěma a více dětmi je rozdílná.

Tab. 3. Tabulka očekávaných četností „O“ týkající se míry uspokojení jednotlivých potřeb v MC, které navštěvují s jedním nebo dvěma a více dětmi.

„O“	S 1 dítětem	Se 2 a více dětmi
Intelektuální obohacení	12,86	8,14
Komunikace	36,14	22,86
Seberealizace	12,86	8,14
Navázání nových přátelství	34,92	22,08
Relaxace, odpočinek	41,66	26,34
Sounáležitost, spolupráce	33,08	20,92
Inspirace pro volný čas	32,47	20,53

Tab. 4. Tabulka dle vzorce $(P - O)^2/O$ týkající se míry uspokojení jednotlivých potřeb v MC, které navštěvují s jedním nebo dvěma a více dětmi.

χ^2	S 1 dítětem	Se 2 a více dětmi
Intelektuální obohacení	0,0575	0,0908
Komunikace	0,7310	1,1557
Seberealizace	0,1011	0,1596
Navázání nových přátelství	0,2717	0,4296
Relaxace, odpočinek	1,0647	1,6840
Sounáležitost	1,9347	0,0003
Inspirace pro volný čas	2,24	3,5441

$$\chi^2 = 13,4648$$

tabulková hodnota pro počet stupňů volnosti

$$\text{stupňů volnosti } f = (r - 1) * (s - 1)$$

6

12,592

r – počet řádků

s – počet sloupců

Vypočítaná hodnota χ^2 je větší než hodnota testovaného kritéria pro stupeň volnosti 6. Existuje tedy statisticky významná závislost mezi testovanými hodnotami, a proto se přikláním k platnosti alternativní hypotézy.

Cíl 3 a hypotéza k tomuto cíli:

C3: Zjistit, zda je rozdíl v aktivním zapojení do činnosti MC u matek středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných.

H_0 Mezi četnostmi středoškolsky vzdělaných matek a četnostmi vysokoškolsky vzdělaných matek, které se aktivně zapojují do činnosti MC není rozdíl.

H_A Mezi četnostmi středoškolsky vzdělaných matek a četnostmi vysokoškolsky vzdělaných matek, které se aktivně zapojují do činnosti MC je rozdíl

Tab. 5. Tabulka očekávaných četností "O" týkající se podílu aktivní činnosti matek se středoškolským a vysokoškolským vzděláním.

„O“	Středoškolačky	Vysokoškolačky
ano	25,35	43,64
ne	17,64	30,35

Tab. 6. Tabulka dle vzorce $(P - O)^2/O$ týkající se podílu aktivní činnosti matek se středoškolským a vysokoškolským vzděláním.

χ^2	Středoškolačky	Vysokoškolačky
ano	0,0048	0,0030
ne	0,0073	0,0040

$$\chi^2 = 0,0191$$

tabulková hodnota pro počet stupňů volnosti

$$\text{stupňů volnosti } f = (r - 1) * (s - 1)$$

1

3,841

r – počet řádků

s – počet sloupců

Vypočítaná hodnota χ^2 je menší než hodnota testovaného kritéria pro stupeň volnosti 1. Neexistuje tedy statisticky významná závislost mezi testovanými hodnotami, a proto se přikláním k platnosti nulové hypotézy.

6.3 Shrnutí výsledků výzkumu

Nejvíce zastoupenou kategorií žen, které se zúčastnily mého výzkumu byly matky ve věkovém rozmezí 30 - 45 let. Jejich počet tvořil 79% z celkového souboru dotazovaných. Tato zjištěná skutečnost by se dala vysvětlit současným trendem matek odkládat mateřství do pozdějšího věku z důvodu vysokoškolského vzdělávání a budování kariéry, jak uvádí Sobotková (2001).

Převážná většina dotazovaných matek navštěvuje tato zařízení pouze s jedním dítětem. Zde by se dal rozšířit výzkum o skutečnost, zda je to jejich první dítě nebo již druhé, které má svého sourozence obvykle v mateřské či základní škole, ale cílem výzkumu nebylo zjišťovat počet dětí v rodinách, který je dnes znám z *analýzy rodiny* I. Možného (Procházka, 2012 s.103), který upozorňuje na pokles porodnosti na hranici 1,2 dětí na jednu ženu.

Důvodem vysokého počtu matek s jedním dítětem by také mohla být varianta, že ženy se dvěma a více dětmi, mezi nimiž je kratším věkový rozestup, kluby maminek nevyhledávají, protože jejich děti si doma hrají společně a z jejich ženského pohledu nejsou k návštěvě těchto zařízení nijak motivovány – což by mohlo být předmětem dalšího šetření.

Kluby maminek umožňují vzájemné setkávání zpravidla 1x týdně a matky mají dostatečný zájem účastnit se programu a pravidelných schůzek. Pouze třetina žen uvedla, že se díky schůzkám cítí v roli matky spokojenější, z toho výsledku se dá se usuzovat, že si tuto souvztáhnost nemusí jednotlivé ženy ani uvědomovat, anebo uspokojování svých potřeb v klubu nespojují s rolí matky. Ale obecně víme, že pokud je spokojená matka, je spokojeno i její dítě, v tom případě tedy může být role matky posilována právě tím, jak se její spokojenost odráží na dítěti.

Zhruba tři čtvrtiny matek z celkového počtu odpověděly, že jim návštěva v klubech umožňuje nalézat nové přátele a pomáhá k lepšímu začlenění do jejich obce či města, z toho vyplývá, že tato zařízení umožňují navázání nových interpersonálních vztahů. Z důvodu rozšiřování sociálně patologických jevů je v tomto případě činnost těchto zařízení vnímána jako primární prevence. Důležité je umět překonat vnitřní ostych, který maminka zpočátku cítí, když se má začlenit do nového kolektivu. Velmi záleží na odvaze matky a otázce, jak si v této věci poradí. Pokud se ovšem umí přiměřeně prosazovat, je vstřícná a přátelská k druhým, čekají ji v těchto zařízeních s otevřenou náručí.

Pouze jedna třetina dotazovaných matek se považuje v těchto zařízeních za aktivní. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že v otázce aktivního zapojení u žen nerozhoduje jejich vzdělání. Rozhodným činitelem v tomto případě by mohl být jejich temperament, což je vhodná otázka k diskusi.

Ženy uváděly nejčastěji aktivity jako je např. řízení činnosti klubu, jež souvisí především s tvorbou programu a organizováním tématických besed či přednášek, organizováním výletů a jiných společných aktivit a podílením se na zajišťování finančních příspěvků. Zmíněnou aktivitou je též podpora projektu Adopce na dálku výrobou nejrůznějších předmětů, vedení kroniky, hlídání dětí, atd. Neaktivitu většiny matek bych viděla jako návrh na řešení a doporučení pro praxi, jež uvedu v další kapitole.

Překvapivým zjištěním pro mne byl výsledek uspokojování potřeb. Z grafu vyplývá, že matky rovnoměrně uspokojují při setkávání v klubech všechny výše jmenované potřeby, z nichž v nepatrně nižší intenzitě uspokojují potřebu intelektuálního obohacení a osobního uplatnění. Myslím, že tento výsledek zcela přesně odpovídá charakteru zařízení a účelu, za jakým se tato zařízení zakládají.

Z výzkumu o potřebě vzdělávání vyplynulo, že 90% matek, tedy výrazná část z celku má potřebu dalšího vzdělávání, z toho 40% matek označilo na stupnici velký zájem, 20% matek nadprůměrný zájem a 30% průměrný zájem. Tyto čísla vypovídají o tom, že naše společnost je stále více zaměřena na informace a vzdělání je v dnešní době nezbytností. V požadavcích dnešních mnohých zaměstnavatelů, kteří nabízejí pracovní pozice je podmínkou *schopnost učit se novým věcem*, což si myslím, že s potřebou vzdělávání úzce souvisí, ale bylo by to téma k diskusi, popř. k dalším výzkumným cílům. Jedna třetina dotazovaných žen, které se zúčastnily mého výzkumu je vysokoškolsky vzdělaná, polovina matek má středoškolské vzdělání a 3 matky uvedly vzdělání základní.

Výrazným společným znakem žen, které navštěvují kluby maminek je tedy jejich věková hranice, která tyto ženy řadí do období střední dospělosti, jež je typické pro rozvoj životních krizí, období rozvodů, ale také pro hledání nových přátelství. Chodí zde většinou matky, které doprovázejí jedno dítě. Jejich účast na pravidelném programu je poměrně intenzivní a v dostatečné míře zde uspokojují své potřeby. Pouze třetina matek ze zkoumaného souboru uvedla, že je aktivní, ale téměř všechny matky cítí potřebu dalšího vzdělávání.

6.4 Doporučení pro praxi

Po shrnutí výsledků výzkumu bych nadále pracovala zejména z neaktivitou žen, které tvořily dvě třetiny ze zkoumaného vzorku. Myslím si, že každá žena by měla v rámci společenství v klubu maminek projevit aktivitu přiměřenou svému temperamentu, zapojit se tak do spolupráce a rozvíjet tak své schopnosti, čímž si může udržet mnohé z pracovních návyků a dovedností, jež může později dobře zúročit na trhu práce a jejichž posilování je dnes spojováno s otázkou zaměstnanosti.

Otázka nezaměstnanosti je dnes velmi aktuální a udržování pracovních návyků na mateřské dovolené bych považovala za efektivní využití volného času, které souvisí s rozvojem osobnosti.

Na trhu práce jsou požadavky na pracovníky jako např. schopnost spolupracovat, komunikovat, nebýt konfliktní, atd., a tyto dovednosti je možno si osvojovat pouze ve skupině. Proto si myslím, že kluby maminek, které spolupracují zpravidla v menším počtu než mateřská centra, mohou intenzivněji udržovat pracovní návyky a rozvíjet pracovní dovednosti, čímž se mohou podílet na snižování nezaměstnanosti.

Navrhla bych zrealizovat v těchto klubech šetření, které by se týkalo příčin neaktivity většiny matek. Po vyhodnocení bych se snažila nalézt nástroje k většímu zapojení a motivaci žen do společné činnosti. Úspěch v tomto šetření a v následné motivaci maminek bych považovala za jeden z možných kroků k řešení nezaměstnanosti a vhodný podklad pro projekty Centra pro rodinu Vizovice o.s. za účelem čerpání finančních zdrojů pro svoji činnost od státu.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se zaměřila v souvislosti s významem mateřských center výhradně na ženu. Zajímalo mne, co spojuje matky, které tato zařízení vyhledávají, a jak se mohou ženy prostřednictvím uspokojování svých potřeb v těchto zařízeních rozvíjet. Po provedení výzkumu jsem popsala společné znaky žen, které pravidelně navštěvují kluby maminek v okolí Zlína, a nastínila jsem možné kroky ke zvýšení podílu jejich aktivního zapojení do společné činnosti. Kluby maminek v současné době sdružuje Centrum pro rodinu Vizovice o.s. a této organizaci by mohly posloužit výstupy z mého výzkumu.

Myslím si, že mateřství je opravdu nádherným obdobím v životě ženy, a proto by o něm měla žena uvažovat až v době, kdy se cítí spokojená se svým dosavadním životem, jak v partnerském vztahu, tak na poli pracovním či profesním. Ve výzkumu byly nejčastěji zastoupeny matky v kategorii 30 - 45 let. V tomto věku již ženy obvykle prokazují určitou osobní zralost, mohou tak o svoje dítě dobře pečovat a s dostatečnou láskou, která pramení z jejich životní spokojenosti, ho vychovávat.

Člověk je společenský tvor a je pro něho přirozené setkávat se s ostatními lidmi. Ve společenství ostatních matek, v nejrůznějších klubech a mateřských centrech, ženy daleko více kultivují svoji osobnost a trénují svoje sociální dovednosti určitě efektivněji, než někde na pískovišti, či zahradě domova. Specifikem těchto zařízení je požadavek umět se přizpůsobit a vycházet dobře se všemi, což mnoho lidí neumí, ale právě tady se to může naučit a rozvinout tak svůj lidský potenciál.

Nepříznivou skutečností pro matky po skončení mateřské dovolené je nedostatek míst pro jejich děti v jeslích a školkách. Z tohoto důvodu je kolikrát mnohé ženě znemožněno nastoupit do zaměstnání a stává se tak více ohrožena nezaměstnaností. Proto musí o to více žena na sobě pracovat a využívat všechny možnosti, které naše společnost za tímto účelem nabízí. Čas na mateřské dovolené tedy vnímám jako výzvu k osobnímu růstu v období péče o dítě a MC jako prostředek, jak nabídnout příležitost tuto výzvu uchopit. Záleží na každé matce zvlášť, do jaké míry dokáže tuto možnost využít ke svému prospěchu....

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. FELLNEROVÁ, U. *Žena 21. století*. Praha: Ikar, 1997. ISBN 80-7202-144-3.
2. HOLOUBKOVÁ, M. *Kvalitní partnerské vztahy*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Miroslavy Holoubkové, 2010. ISBN 978-80-904026-1-4.
3. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
4. KOLÍNSKÁ, R. *Mateřská centra*. Praha: Pražské matky, 1995.
ISBN 80-901864-0-8
5. KUBÁTOVÁ, H.; ZNEBEJÁNEK, F.; *Základy sociologie*. 2. přepracované vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1874-2.
6. MAŇÁK, J.; ŠVEC, Š.; ŠVEC, V. *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-7315-102-216.
7. MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2004. ISBN 80-247-0870-1.
8. MUCHA, I. *Sociologie-základní texty*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-227-1.
9. NOVÁK, T.; KUDLÁČKOVÁ, Y. *Asertivní žena*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-0453-6.
10. PROCHÁZKA, M. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.
11. PŘIB, J.; BŘESKÁ, N.; ŠPUNDOVÁ, E.; PILÁTOVÁ, J. *Mateřská a rodičovská dovolená*. Praha: Grada Publishing a.s., 2003. ISBN 80-247-0675-X.
12. SATIROVÁ, V. *Kniha o rodině*. Praha: Práh, 2006. ISBN 80-7252-150-0.
13. SEKOT, A. *Sociologie v kostce*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-077-8.
14. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, s.r.o., 2001.
ISBN 80-7178-559-8.
15. ŠMOLKA, P. *Muž a žena – návod k použití*. Praha: Portál, s.r.o., 2009.
ISBN 978-80-7367-573-8.

16. ŠPATENKOVÁ, N. *Jak řeší krizi moderní žena*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1202-4.
17. VAN PELTOVÁ, N. *Dítě v dobrých rukou*. Praha: Advent-Orion, 2000. ISBN 80-7172-420-3.
18. VENGLÁŘOVÁ, M. *Průvodce partnerským vztahem*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2054-8.
19. VODÁKOVÁ, A.; VODÁKOVÁ, O. *Rod ženský*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-18-015.
20. WIRZ, D. *Výchova začíná vztahem*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2007. ISBN 978-80-7204-503-7.

Internetové zdroje:

21. Co jsou mateřská centra [on line]. Síť mateřských center 2009 [cit. 2012-4-15].
Dostupné z WWW: <<http://www.materska-centra.cz/sit-mc-v-cr/co-jsou-mc>>
22. Hlavní úkoly sítě MC [on line]. Síť mateřských center 2009 [cit. 2012-4-15].
Dostupné z WWW: <<http://www.materska-centra.cz/sit-mc-v-cr/ukoly-site-mc-v-cr>>
23. Garance Sítě MC [on line]. Síť mateřských center: Výroční zpráva 2010 [cit. 2012-4-15]. Dostupné z WWW: <http://www.materska-centra.cz/download.php?FNAME=1316032461.upl&ANAME=sitMC_vz_2010.pdf>
24. Muži na mateřské dovolené [on line]. 2009 [cit. 2012-4-15]. Dostupné z www:<<http://www.vitejdoma.cz/rodina/materska-dovolena.10/muzi-na-materske-dovolene.7233html>>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
H_A	hypotéza alternativní
H_0	hypotéza nulová
MC	mateřské centrum
např.	například
O	očekávaná četnost
popř.	popřípadě
s.	strana
tab.	tabulka
tj.	to je
tzv.	tak zvaně
viz.	lze vidět
%	procenta

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 - Věk respondentek. Graf 1.

Obrázek č. 2 - Počet dětí s kterými matky MC navštěvují. Graf 2.

Obrázek č. 3 - Frekvence setkávání v MC. Graf 3.

Obrázek č. 4 - Zájem účastnit se schůzek. Graf 4.

Obrázek č. 5 - Posílení v roli matky. Graf 5.

Obrázek č. 6 - Pomoc MC při začlenění do obce, města. Graf 6.

Obrázek č. 7 - Získání nových přátel. Graf 7.

Obrázek č. 8 - Podíl aktivní činnosti v MC. Graf 8.

Obrázek č. 9 - Míra uspokojení jednotlivých potřeb v MC. Graf 9.

Obrázek č. 10 - Potřeba dalšího vzdělávání graf. Graf 10.

Obrázek č. 11 - Nejvyšší dosažené vzdělání. Graf 11.

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 - Tabulka očekávaných četností "O" týkající se frekvence setkávání matek s jedním a dvěma a více dětmi.

Tabulka č. 2 - Tabulka dle vzorce $(P - O)^2/O$ týkající se frekvence setkávání matek s jedním a dvěma a více dětmi v MC.

Tabulka č. 3 - Tabulka očekávaných četností "O" týkající se míry uspokojení jednotlivých potřeb v MC, které navštěvují s jedním nebo dvěma a více dětmi.

Tabulka č. 4 - Tabulka dle vzorce $(P - O)^2/O$ týkající se míry uspokojení jednotlivých potřeb v MC, které navštěvují s jedním nebo dvěma a více dětmi.

Tabulka č. 5 - Tabulka očekávaných četností "O" týkající se podílu aktivní činnosti matek se středoškolským a vysokoškolským vzděláním.

Tabulka č. 6 - Tabulka dle vzorce $(P - O)^2/O$ týkající se podílu aktivní činnosti matek se středoškolským a vysokoškolským vzděláním.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: DOTAZNÍK

PŘÍLOHA PI: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Dobrý den,
 imenuji se Petra Matušů a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studijního programu Specializace v pedagogice, oboru Sociální pedagogika na FHS UTB ve Zlíně. Prosim vás o vyplnění tohoto krátkého dotazníku, který je zcela anonymní a bude sloužit pouze pro moji bakalářskou práci, která má název: „Mateřské centrum a jeho význam pro ženu na rodičovské dovolené“. Každou otázku si prosím pozorně přečtěte a označte křížkem jednu odpověď (pokud není uvedeno jinak), která nejlépe odpovídá vašemu názoru. Pokud vyplňujete dotazník elektronicky, je třeba soubor nejprve uložit, vyplnit, poté znovu uložit a odeslat na emailovou adresu: penat@sznmam.cz

1. Do které věkové kategorie patříte? 20 - 30 let 30 - 45 let 45 let a více
2. Počet dětí, s kterými MC navštěvujete: s 1 dítětem se 2 a více dětmi
3. Jakou frekvenci setkávání umožňuje vaše MC?
 - 2x týdně 1x týdně 1x za 14 dní 1x za měsíc
4. Označte křížkem na stupnici od 1 do 5 míru vašeho zájmu účastnit se schůzek.
 Hodnota 1 značí, že, pokud vám nebrání nemoc dítěte/děti, máte vysoký zájem účasti.
 Hodnota 5 značí, že váš zájem navštěvovat MC je nízký, přestože vaše dítě/děti jsou zdravé.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
1 2 3 4 5
5. Do jaké míry vás návštěvy MC posilují v roli matky? Označte křížkem na stupnici od 1 do 5.
 Hodnota 1 značí, že se díky MC cítíte v roli matky spokojenější. Hodnota 5 značí, že návštěva MC vaši spokojenost v roli matky nijak neovlivňuje.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
1 2 3 4 5
6. Pomohly vám návštěvy MC k lepšímu začlenění do vaší obce, města? Ano Ne
7. Získala jste v MC přátele, se kterými se setkáváte i mimo organizované schůzky? Ano Ne
8. Podíleli se aktivně na činnosti MC? ANO NE
 Pokud ano, jakým způsobem?

9. Vyznačte na stupnici od 1 do 5 míru uspokojení všech níže zmíněných potřeb. Hodnota 1 značí, že potřebu v MC uspokojujete plně, hodnota 5 značí, že jí v MC neuspokojujete vůbec.

Intelektuální obohacení (informace, přednášky, diskuze)	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Komunikace (umění vyjádřit se, naslouchat)	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Potřeba osobního uplatnění, rozvoje osobnosti	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Navázání nových přátelství	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Potřeba relaxace, odpočinku, přičemž si dítě pohraje s ostatními	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Potřeba souměřitelnosti se skupinou, spolupráce s ostatními	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Inspirace pro trávení volného času s dítětem	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
10. Máte potřebu dalšího vzdělávání, uvažujete o něm? Vyznačte na stupnici od 1 do 5.
 Hodnota 1 značí velký zájem o další vzdělávání, hodnota 5 žádný zájem.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐
1 2 3 4 5
11. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání? základní střední střední odborné vysokoskolské

Zde je prostor pro vaše případné dotazy a připomínky:

Děkují vám za ochotu a váš čas, který jste nad vyplněním dotazníku strávili. ☺

